

laiškai
Lietuviams

1957

GRUODŽIO MĖN.

DECEMBER

VOLUME VIII, NO. 11

TURINYS

RAMYBĖ IR GERA VALIA	321
ŠV. ANDRIUS BOBOLA — Simas Sužiedėlis	322
PSICHOLOGIJOS KELIAI IR KLAIDŽIOJIMAI— P. Maldeikis	327
TAU (Eil.) — K. Kuliavaitė	331
JEI MANO JAUNYSTĖ SUGRĮŽTŲ — E. Vasyliūnienė	332
EPIDEMIJA BRAUNASI MŪSŲ TARPAN — P. Daugintis, S. J.	335
DAR DĖL BAŽNYČIOS PULSO — A. Gražiūnas	339
GAILESTINGUMO MELAS — Jur J. Sten	345
SUKŪNINTA AR PILNA KRIKŠČIONYBĖ? — K. Trimakas, S. J.	347
IŠ FILMŲ PASAULIO — J. Vaišnys, S. J.	348
1957 M. Turinys	350

Viršelio iliustracija: Margotti — Etiopijos Madona.
Autorius norėjo atvaizduoti, kaip krikščionybės
dvasia sujungia visas tautas ir rases.

"Laiškai Lietuviams" leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiūčio dvimėnesinį. Mėtinės prenumeratos kaina trys doleriai. Atskiras numeris 30 centų.

Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J.

Redaktoriaus Padėjėjas — Bruno Markaitis, S. J.

Administratorius — Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas:
5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.
Telefonas: HEmlock 4-1677.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Tel. HEmlock 4-1677. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Putnam, Conn.

Immaculata Press

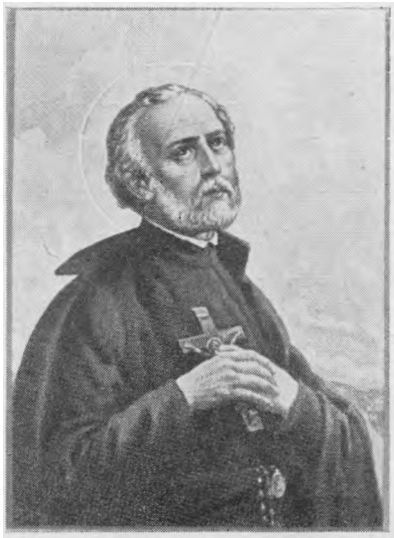
Viršelis ir vinjetės A. Kurausko

1957 GRUODŽIO MĖN.
(DECEMBER)
VOLUME VIII, NO. 11

RAMYBĖ IR GERA VALIA

KALĖDOS yra krikščionių džiaugsmo šventė, bet ir kitos tikybos vienu ar kitu būdu šią šventę pripažįsta ir švenčia. Nors ne visi pagalvoja, kad virš prakartėlės pasirodęs angelas pirmą kartą pasauliui paskelbė tiesą, kad ramybė yra galima tik geros valios žmonėms, bet Kalėdos yra visiems ramybės šventė. Ramybės negali būti be geros valios. Bloga valia griaua ramybę. Jei nebūtų pasaulyje blogos valios, nebūtų jokių nesantaikų nei karų, visur viešpatautų toji prakartėlės dvasia, kuri jungia ir atskirus žmones, ir ištisas tautas, ir skirtingas rases. Jeigu visi žmonės būtų geros valios, neturėtų jokių priešų, nes visi būtų draugai. Mūsų visuomenėje yra daug blogos valios, bet blogiausia tai, jog nė vienas nenori prisipažinti, kad jis yra blogos valios žmogus. Ne kiekvienam yra aišku, kas iš tikrųjų yra toji gera valia. Tur būt, nebus prasilenkta su tiesa, jei pasakysime, kad gera valia yra artimo meilė. Jeigu žmogus visados į kitą žiūrės kaip į Dievo kūrinį ir i savo brolių, tai jis stengsis ir jį mylėti, nežiūrint jo silpnųjų ir klaidų. Kiekvieną žmogų mylėti ir gerbti nėra taip lengva. Tam reikia valios ir, kas svarbiausia, geros valios. Todėl Kalėdų proga ir linkėkime tos geros valios, bet ne kitiems, o sau.

ŠV. ANDRIUS BOBOLA

(1592 - 1657)

SIMAS SUŽIEDĖLIS

JĖZUITAI lietuvių tautos istorijoje sudaro šviesų paveikslą. Kas ir kaip besistengtų jį temdyti, religinis ir kultūrinis spindėjimas vis tiek prasi-muša: sušvinta Vilniaus akademija, gausiomis kolegijomis, pastatytais vienuolynais ir bažnyčiomis, švietimo ir apaštalavimo darbu. Dviejų dalykų ypačiai uždengti negalima: lietuvių kultūros pakilimo, jėzuitam Lietuvoje įsikūrus, ir katalikų tikėjimo išsaugojimo, reformacijos bangą atrėmus. Gal ir ne visiems tai gali patikti, bet lieka istorinis faktas, kad jėzuitai buvo uolūs kovotojai su protestantizmu.

Jų misijų laukas taip pat siekė platų rytinį Lietuvos paribį, kur stengėsi į katalikų tikėjimą gražinti stačiatikius. Kai Vakarų ir Rytų Bažnyčios sudarė Lietuvos teritorijoje Brastos uniją (1596), jėzuitų talka unitam buvo labai reikšminga. Šiam apaštalavimui savo jėgas ir gyvybę paaukojo ir šv. Andrius Bobola, nuo kurio nukankinimo šiemet suėjo 300 metų.

ANDRIUS BOBOLA savo gimimu nebuvo lietuvis. Jo giminė vedama iš

Čekijos, bet seneliai ir tėvai jau buvo įsigyvenę Lenkijoje: pradžioje Silezijoje, paskui Sandomire, Mažojoje Lenkijoje. Bobolų giminė priklausė kilmingiesiems, turėjo savo herbą (Leliwa) ir aukštas pareigas valdžioje. Joms buvo ruošiamas ir jaunas Andrius Bobola, gimęs 1592 metais. Baigęs pradinį mokslus, apsisprendė būti kunigu ir išvyko mokytis į Vilnių. Kas jį paskatino vykti Lietuvon, kai mokyklų pakako ir Lenkijoje, nėra visai aišku. Gal būt, pažintis su jėzuitais, pas kuriuos mokėsi. Pašnekesiuose dažnai buvo užsimenamas Vilnius, turįs gerą akademiją. Vilniuje pas jėzuitus išėjo noviciatą (1611-13) ir filosofijos mokslus jėzuitų akademijoje (1613-16). Toliau mokėsi Braunsbergo akademijoje (1617-17), Mažojoje Lietuvoje; Pultuske netoli Varšuvos (1617-18), o baigė teologijos mokslus vėl Vilniuje (1618-20). Kunigu buvo išventintas 1622 m. kovo 12 d. Vilniaus vysk. E. Valavičiaus. Po to prasidėjo uolus apaštalo darbas, susijęs su pačiu Vilniumi ir istorine Lietuva, ypač Minsko, Naugarduko ir Brastos vaivadijomis.

NESVYŽIUS, Naugarduko vaivadijoje, buvo pirmoji jaunojo kunigo misijų vieta. Ta sritis, esanti Nemuno aukštupyje, Lietuvai priklausė nuo senų laikų. Jėzuitus Nesvyžiuje įkurdino kunigaikštis Mykolas Kristupas Radvila, pramintas Našlaitėliu, mokėsis Vakarų Europoje ir grįžęs iš protestantizmo į katalikybę. Radvilos pastangomis ir donacijomis buvo įsteigta jėzuitų misija su kolegija ir gražia Dievo Kūno vardo bažnyčia (1586-1593). Tas vardas buvo parinktas dėl to, kad reformacijos metu Švenč. Sakramentas labiausiai buvo neigiamas. Andrius Bobola išbuvo Nesvyžiuje dvejus metus (1622-24). Jis buvo čia pamokslininku, konfesarium ir misijonierium. Aplinkui buvo stačiatikių, o pačiame Nesvyžiuje prieš kelias dešimtis metų stiprūs buvo protestantai, globoti tų pačių Radvilų. Nesvyžiuje ev. reformatams buvo atspausdintas Šv. Raštas lenkų kalba. Našlaitėlis paskui surinko to Šv. Rašto egzempliorius ir sudegino Vilniuje (1568). Tą Šv. Raštą buvo išleidęs jo tėvas Mykolas Radvila Juodasis, susirašinęs su Jonu Kalvinu.

Iš Nesvyžiaus kun. A. Bobola, S. J. buvo atšauktas į Vilnių, nes spėjo pagarsėti savo iškalba ir pamokslais. Vilniuje jėzuitai buvo pasistatydinę didelį vienuolyną ir šv. Kazimiero bažnyčią (1604-15). Andrius Bobola buvo paskirtas naujokų prefektu, pamokslininku ir Šv. Rašto aiškintoju. Taip pat vadovavo Marijos sodalicijai. Jaunimo buvo mėgiamas, mokėjo jį patraukti. Vilniuje išgyveno sunkią epidemiją (1628). Toje miesto nelaimėje jėzuitai patraukė žmonių širdis savo pasiaukojimu ir paslaugumu.

Vilniuje išbuvus penkerius metus (1625-30), išsiųstas į Bobruiską, Mins-

ko vaivadiją, naujai įsteigto vienuolyno viršininku. Bobruiskas yra prie Beržūnos upės, į rytus nuo Nesvyžiaus. Kun. Andriui Bobolai toji apylinkė jau buvo pažįstama iš anksčiau. Bobruiske išgyveno dvejus metus (1630-32), vadovaudamas misijoms ir talkindamas parapijoms. Jo dėmesį dabar atkreipė unitai. Norėdamas žmonėms geriau paaiškinti, kad Romos Bažnyčia nepasikeitė, o pasikeitė kai kas Rytų Bažnyčioje, kai ji atskilo (1054), ėmėsi studijuoti pirmųjų Bažnyčios tėvų raštus, ypač tų šventųjų tėvų, kuriuos savaisiais laikė ir Rytų Bažnyčia: šv. Bazilijų, šv. Chrizostomą, šv. Grigalių ir kitus. Pasiremdamas tais raštais, žmonės švietė, kad Kristaus tikėjimas ir Bažnyčia yra viena ir kad toji apaštališkoji vienybė yra išlaikyta Kristaus vietininko Romoje. Gi popiežius kaip tik buvo labiausiai puolamas ir stačiatikių ir protestantų. Čia turėjo progos paaiškinti ir jėzuitų siekimą išlaikyti tikinčiųjų klusnumą popiežiui kaip Kristaus vietininkui. Unitam įsamoninti, kad jie savo skirtingoje liturgijoje išlaiko tą patį katalikiškąjį tikėjimą, Andrius Bobola toliau paskyrė visą savo dėmesį, nors kuriam laikui jam teko nuo to darbo dar atitrūkti.

Iš Bobruisko buvo nukeltas į Plocką (1633-36), Mozūrijon; iš čia į Varšuvą (1636) Dievo Motinos bažnyčios rektorium ir pagaliau į Lomžą (1637-42) kolegijos prefektu. Lomžoje prabuvo tiek pat laiko, kaip ir pirmu atveju Vilniuje. Antrą kartą vėl į Vilnių grįžo 1643 m., tikriau sakant, ketvirtą kartą, įskaitant ir jo studijas. Bet Vilniuje ilgai nepabuvo. Jis veržėsi į misijų darbą pas stačiatikius ir unitus. Piskas buvo paskutinė jo apaštalavimo vieta. Čia daugiausiai privaikščiojo bei privažinėjo.

PINSKAS, Brastos vaivadijoje, yra vandenimis ir balomis pažliugusi sritis, iš kurios savo vandenį ima Nemunas, Diepras ir Visla. Visų aukštupiai savo šakomis čia sueina, lyg kokion eketėn. Net ir žiemą lengvai nepraeisi, kelio nežinodamas: gali įgrimzti liūliuojančion mulvynėn. Kitados tose balose yra gyvenę lietuvių giminės — jotvingiai. Lietuviai gana anksti tą sritį užėmė, nes per Brastą, lyg kokį tiltą, vedė kelias į derlingus plotus Ukrainon. Vietomis reikėjo per vandenį bristi, tai ir praminta Brasta. Piskas yra į rytus nuo Brastos. Lenkai tos srities gyventojus vadino "pinčiukais", o lietuviai tuo vardu praminė balų velniūkštį.

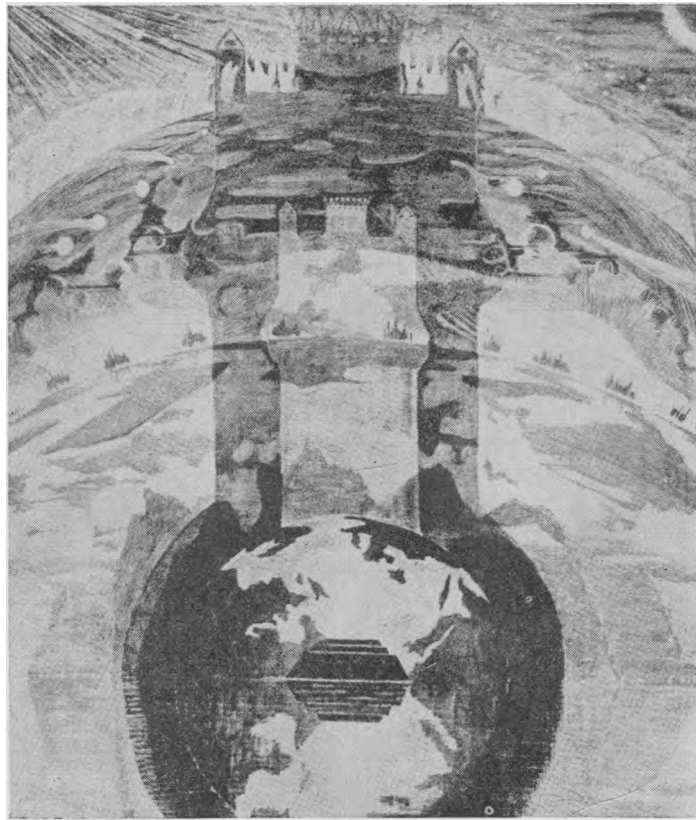
Pas tos balotos srities gyventojus kun. Andrius Bobola pragyveno apie 14 metų. Jėzuitai Pinske pradėjo kurtis apie 1630 metus, dovanojus jiems žemės Lietuvos kancleriui Albertui Radvilai, Našlaitėlio broliui. Pradžioje buvo žemesnė mokykla, o 1651 įkurta kolegija. Šv. Jurgio bažnyčia baigta statyti ir pašventinta 1647. Andrius Bobola jau buvo gyvenęs Pinsko vienuolyne trejus metus. Bet ne mokslas jam šiuo tarpu rūpėjo. Jau turėdamas per 50 metų, ėjo iš kaimo į kaimą, brido per pelkes, glaudėsi paprastoje pastogėje, dažnai gulėjo ant šiaudų kūlio daržinėje. Jis lankė "pinčiukus", skelbdamas jiems Dievo žodį, kaip senų laikų apaštalas; dėl to ir pramintas Pinsko apaštalu. Žmonės traukė jautria savo širdimi, užuojauta jų vargui. Daug žmonių grąžino į katalikų tikėjimą, sustiprino unitus, kaimuose paskleidė šviesos. Kas buvo užkietėjęs šventoto vyro žodžiui arba tebesidairė į Maskvą, į stačiatikių vyresnybę, nebuvo patenkintas tėvu jėzuitu. O kad jam sekėsi, buvo pravardžiuojamas "dūšių grobiku" (dušechvat). Bet

žmogaus sielą išganyti jam labiausiai rūpėjo. Dėl to buvo pasidaręs amžinu pakeleiviu. Pakeliui jį ištiko ir mirtis. Jis bėgo, o jį vijosi kazokai.

KAZOKAI, pakilę iš Ukrainos, tada ėjo su Maskva prieš Lietuvą ir Lenkiją. Puolė dar ir Švediją. Kraštas buvo niokojamas ugnimi ir kalaviju. Vilnius buvo pirmą kartą rusų pasiektas ir smarkiai išdegtas (1655). Karalius Jonas Kazimieras buvo pabėgęs į užsienį. Didikai tarp savęs nesutarė arba dėjosi su priešais. Siautėjo, kas norėjo, ir žudė, kam patiko.

To siausmo metu pulk. A. Zdanavičiaus kazokai pasiekė Pinsko apylinkes, kad ir supamas balų. Vienas jų būrys, vadovaujamas ukrainiečio kazoko Popenkos, atsirado pačiame Pinske. Jiems čia pasivaidžius, stačiatikiškai įskundė jų tikėjimo ir Maskvos tariamus priešus — Pinsko jėzuitus, ypač uolųjį sielų medžiotoją Andrių Bobolą. Tasai iš Pinsko bėgo, norėdamas prasimušti į Lenkiją, bet dviejų kazokų buvo pavytas, pririštas prie balno ir nusitemptas į Jonavos miestelį už 20 kilometrų nuo Pinsko. Ten jam, pakorę už rankų, degino padus, badė panages, daužė per galvą ir smaugė, kol netekusį sąmonės nukirto kalaviju. Šventasis vyras nukankintas 1657 m. gegužės 16 d. Kūną žmonės nuvežė į Pinską ir palaidojo šv. Jurgio jėzuitų bažnyčioje.

Žmonės netrukus pradėjo lankyti kankinio kapą, prie jo melstis, sakėsi sulaukę utžarimo. Garsas plito ne tik tai visoje Lietuvoje ir Lenkijoje, bet ir Vokietijoje, Čekijoje, Austrijoje. Telkėsi prašymai Andrių Bobolą, paskelbti šventuoju. Ryšium su tuo buvo patikrintas karstas 1702 m. balandžio 18 d. Kūnas rastas puavimo nepalietas. Kanonizacijos tyrinėjimai buvo praveisti Jonavoje 1727, Pinske

M. K. Čiurlionis

R e x

1729 ir Vilniuje 1730. Kankiniu pripažintas 1755, o palaimintuoju — 1835 pop. Grigaliaus XVI. Bet tais metais pal. Andriaus Bobolos kūno Pinske jau nebuvo. Jis išvežtas į Polocką.

POLOCKAS, aukštupy, lietuviams priklausė nuo Mindaugo laikų, o Lietuvos valstybėje išbuvo per 500 metų. Jėzuitus tame mieste įkurdinti paliepė karalius Steponas Batoras (1582), didžiai priešinantis Polocko vaivada Mykolui Manvydui, kalvinui. Vienuolius pradžioje globojo pilies seniūnas Pranciškus Žukas. Jėzuitams buvo pavesta šv. Petro ir Povi-

lo bažnyčia, paskui pastatydintas vienuolynas ir kolegija. Polocko kolegija buvo viena iš žymiausių visam rytiniam Lietuvos pakrašty. Ją lenkė tikrai Vilnius ir Kražiai pačioje Lietuvoje.

Ano siausmo metu, kai rusai sudegino Vilnių ir nukankino Andrių Bobolą, jie taip pat iki pamatų susvilio Polocko jėzuitų bažnyčią su vienuolynu ir kolegija. Rusus išvijus, atsistatyti padėjo karalius Jonas Kazimieras. Polocko kolegija toliau virto akademija ir išliko net tada, kai jėzuitų ordinas popiežiaus Klemenso

XIII bula (1773) buvo uždarytas. Mat, prieš metus laiko (1772), Lietuvos ir Lenkijos valstybę kaimynams dalinantis, Polockas buvo užimtas Rusijos carienės Kotrynos II. Ji, kad ir pravoslavė, savo valstybėje neleido popiežiaus bulos garsinti, kad jėzuitai nenutrauktų savo švietimo darbo. Polocko akademija kurį laiką buvo pati žymiausia mokykla visoje Rusijos imperijoje. Tai buvo Lietuvos ir jos jėzuitų palikimas.

Tačiau toji pati Kotryna II, Rusijos bažnyčios galva, jėga vertė unitus atsiskirti nuo Romos. Visos unitų vyskupijos buvo panaikintos, išskyrus Polocko. Pinske buvo atimta katalikams šv. Jurgio jėzuitų bažnyčia ir atiduota stačiatikiams, o Andriaus Bobolos, pripažinto kankiniu 1755 m., kūnas buvo perkeltas į Polocką (1808). Ties tuo miestu, ilgai lietuvių valdytu, susiėjo trys Lietuvos šventieji.

ŠVENTUOJU Andrių Bobolą paskelbė popiežius Pijus XI tiktai prieš 20 metų — per 1938 metų Velykas. Jo šventi palaikai tada ilsėjosi Romoje, jėzuitų Gesu bažnyčioje. Bet kai buvo dar Polocke (1808-1920), ten pat ilsėjosi kaulai kito šventojo — Polocko arkivysk. Juozapato Kuncevičiaus, vienuolio bazilijono. Juozapas Kuncevičius buvo nužudytas tuo metu, kai Andrius Bobola apaštalavo Nesvyžiuje (1623), vos tik į kunigus išventintas. Jis galėjo žmonėms papasakoti, kaip Juozapas Kuncevičius buvo Vitebske nukankintas, o lavonas įmestas į Dauguvos upę. Žmonės atrado ir palaidojo Polocke. Popiežius Urbonas VIII (1623 - 1644) pripažino jį palaimintuoju, kai Andrius Bobola buvo Pinske. Jie ir meldėsi į naują palaimintąjį, kuris taip pat apaštalavo unitam, tai negalėjo nujausti, kad jį ištikis tokia pat kankinio mirtis. Juo-

zapas Kuncevičius šventuoju paskelbtas popiežiaus Pijaus IX 1867. Polockas tada turėjo ir šv. Juozapatą ir pal. Andriejų, buvusį uolų garbintoją šv. Kazimiero, kuris pirmą kartą stebuklingai pasirodė Lietuvos kariuomenei taip pat ties Polocku (1518). Toje vietoje buvo pastatyta bažnytėlė, kurią sunaikino rusai minėto siaubo metu.

Mūsų laikų bolševikinis siaubas nepalieka ramybėje nė mirusiųjų. Rusijoje bolševikų revoliucijai įvykus, 1922 gegužės 23 pal. Andriaus Bobolos palaikai buvo išvežti Maskvon į muziejų. Manyta juos žmonėms rodyti pajuokai, kaip "šventojo iškamšą". Bet tuo metu Maskvoje buvo popiežiaus misija, kuri gelbėjo žmones nuo bado. Misijai vadovavo du amerikiečiai jėzuitai — misijos direktorius kun. Edmundas Walsh ir jo padėjėjas kun. Louis J. Gallagher. Jų pastangomis pal. Andriaus Bobolos palaikai, stebuklingai gerai išsilaikę per 300 metų, buvo išgauti ir parvežti į Romą. Jie keliavo traukiniu iki Odesos, iš čia laivais per Juodąją ir Viduržemio jūrą iki Brindisi uosto Italijoje. Romą pasiekė traukiniu 1923 gruodžio 4. Laikinais buvo laikomi Vatikane, paskui padėti jėzuitų gražioje Gesu bažnyčioje. Po kanonizacijos (1938) išvežti Lenkijon ir, rodos, padėti šv. Jurgio bažnyčioje Pinske, kur jis buvo palaidotas.

Vilniuje, šv. Kazimiero bažnyčioje, kur penkerius metus buvo pamokslininku ir dažnai lankėsi, atvykdamas iš Pinsko, šv. Andriui Bobolai buvo įrengta koplytėlė. Dabar šv. Kazimiero bažnyčia bolševikų paversta "observatorija". Vis dėlto turime vilties, kad ten, kur Lietuvos kankinių kraujas liejosi ir tebesilieja, Dievo malonė leis atgimti laisvam krikščioniškam gyvenimui.

PSICHOLOGIJOS KELIAI IR KLaidžIOJIMAI

(Tęsinys)

2. Amerikos psichologinės srovės.

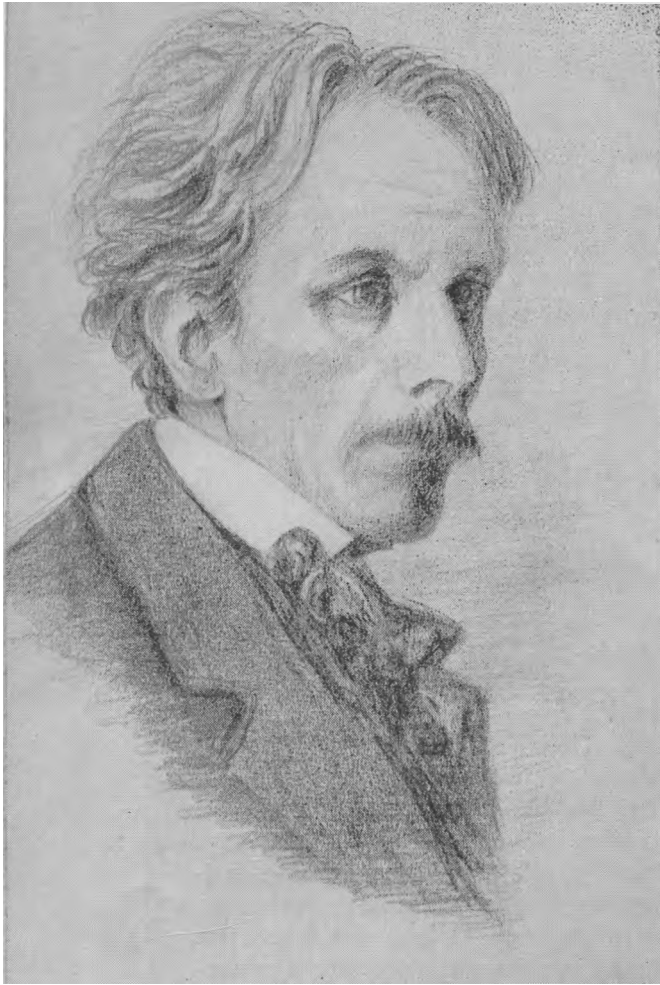
SKIRTINGU nuo V. Europos keliu nuėjo psichologijos pažanga Amerikoje. Iki 19-jo amžiaus paskutinio dešimtmečio psichologija Amerikoje didesnio savarankiškumo neparodė. Tačiau tame dešimtmetyje amerikiečiai psichologai ėmė rodyti didelį veiklumą ir originalumą. Nors jų dauguma dar buvo didelėje europinių psichologijos srovių įtakoje, o dalis jų buvo ir Wundto mokiniai, tačiau jie, betirdami savarankiškai ir daugiausia eksperimentiniu būdu, priėjo naujų išvadų ir sukūrė naujas, originalias psichologijos sroves, skirtingas nuo tuo pat metu besireiškiančių V. Europoje. Čia dar būdinga tai, kad tuo metu, kai Europa, prisirinkusi daugybę eksperimentinių duomenų, pradėjo nuo eksperimentinės psichologijos nutolti, amerikiečiai išliko ištikimi eksperimentui iki galo, ir mokslis laiko psichologijoje tik tai, kas patikrinama eksperimentiniu keliu ir kas tą patį mokslą įstato į biologinių mokslų tarpą.

Neįskaitant iš Europos atėjusių Gestalt psichologijos ir psichoanalizės, grynai amerikietiškomis psichologijos srovėmis yra laikomi struktūralizmas, funkcionalizmas, behaviorizmas, dinaminė ir hormoninė psichologijos.

Artimiausias Wundto tipo eksperimentinei psichologijai yra jo mokinio anglo imigranto E. B. Titchenerio sukurtas struktūralizmas. Ši srovė pripažįsta skirtingą ir kits nuo kito

nepriklausomą fizinį ir psichinį gyvenimą. Pasak Titchenerio, nei kūnas sielos, nei siela kūno negali veikti, tačiau vienos srities veikimas paliečia ir antrąją sritį. Psichologijos mokslo dalyku jis laiko sąmonę, kurios turinį arba psichinius pergyvenimus jis tiria introspekcijos ir eksperimento pagalba. Sąmonę jis skaldo į jos sudedamuosius elementus ir iš jų bando ją sintezės keliu atstatyti panašiai, kaip mes tai pažįstame tradicinėje introspekcinėje psichologijoje. Tai beveik vienintelė čia išaugusi psichologijos srovė, kuri atsiriboja nuo gamtos mokslų. Teorinėje psichologijoje ji didesnio pasisekimo neturėjo, nes ją nustelbė kitos jau biologinės krypties psichologijos srovės. Tačiau kolegijos tipo mokyklose ji buvo gana plačiai prigijusi.

Taip pat 19-jo amžiaus gale Čikagos universitete J. Dewey su kitais psichologais sukūrė naują srovę — funkcionalizmą. Jo psichinio gyvenimo supratimas yra jau visiškai biologiškas. Jis atmeta fizinį ir psichinį dualizmą ir pripažįsta tik fizinį ir psichinį patyrimo aspektą, tačiau juos laiko neišskiriamais, nes psichiniuose aktuose dalyvauja ir psichiniai ir fiziniai reiškiniai. Funkcionalizmas psichinius procesus nagrinėja ne pagal jų turinį ir jų sudėtį, o pagal jų funkcijas, tai yra, pagal jų naudingumą organizmui, būtent, kiek tas ar kitas procesas buvo organizmui naudingas, prisitaikant prie aplinkos, ir padėjo jam išlikti biologinėje evoliucijoje. Tuo būdu čia psichiniai proce-

M. K. ČIURLIONIS
(1875- 1911)

sai nagrinėjami ne į elementus, įeinančius į psichinę sąmonės kompoziciją, bet į veiklumus, vedančius į praktines išvadas, siekiant išaiškinti, kokias funkcijas tas ar kitas veiklumas atlieka žmogaus organizmo visumoje, būtent, kokie organizmo reikalai buvo patenkinti atmintimi, suvokimu, jausmais, mąstymu ir kaip iš viso vyko sąmonės evoliucija. Jo dėmesys nukreiptas į reakcijas, kylančias į tokią ar kitokią aplinkos veikimą. Jis psichinį aktyvumą

studijuoja ne kaip toki, bet kaip biologinio aktyvumo dalį. Nors funkcionalizmas dar ir pripažįsta sąmonę, tačiau psichologija jam yra tik genetinio tipo biologijos mokslo šaka. Ji yra praktinės krypties. Nebetenka nė aiškinti, kad funkcionalizmas yra grynai materialistinė psichologijos srovė.

Dar stipriau ir šurkščiau savo materialistinių pobūdį pabrėžia behaviorizmas. Jo tėvas J. B. Watson visiškai atmeta sąmonę, vadindamas ją viduramžiškų prietarų liekana, nes jokia sąmonė negalinti būti nei pasverta, nei paliesta, nei parodyta mėgintuvėlyje. Kadangi, jo supratimu, sąmonė galinti būti sielos pakaitalas, tai jis jos buvimą paneigia visais galimais paniekiamais žodžiais. Todėl jis ir visas psichologijos sroves, kurios tik pripažįsta sąmonę, laiko tuščiomis ir nemoksliskomis. Jo žodžiais sakant, psichologija, kaip mokslas, turinti būti griežtai materialistinė, mechanistinė ir deterministinė. Gyvulių psichologija visiškai tinkanti ir žmonėms. Psichologijos objektas esąs ne sąmonės turiniai, ne psichinės funkcijos ir ne kokie ten psichiniai procesai, kurių iš viso nėra, o tik organizmo laikymasis, t. y. jo judėjimas laike ir erdvėje. Kaip fiziologija studijuoja atskirų organų funkcionavimą, taip psichologija tiria viso kūno veiklumą. Ir vieną ir kitą jis laiko fizinės struktūros veiklumu. Introspekciją behaviorizmas visiškai atmeta, nes niekas negali nei pamatyti nei išmatuoti savo minčių ar jausmų. Pripažįsta ir toleruoja testus, tačiau jais jis tiria bei matuoja ne inteligenciją ir ne specialius sugebėjimus, o tik organizmo laikymąsi, t. y. jo reagavimą į situacijas. Visa tai, kas yra vadinama psichinėmis funkcijomis, behavioristai išaiškina

sąlyginiais refleksais, išsivysčiusiais, organizmui reaguojant į atitinkamus dirgius bei situacijas. Psichologijos uždavinys – numatyti ir kontroliuoti laikymąsi, t. y. nuspręsti dirgius, kad gautų atitinkamas reakcijas. Psichologo darbas su žmogumi esąs visiškai tas pat, kaip inžinieriaus su mašina. Žmogus jokių instinktų ar įgimtų gabumų neturi; todėl iš kiekvieno vaiko galima išauklėti, ką tik nori, nes viskas susiformuoja jame iš reakcijų integracijos, sąlyginimui veikiant.

Neturėtų prasmės toks platus ne labai logiškai atrodančios srovės pagrindų atpasakojimas, jei ji nebūtų turėjusi tokios milžiniškos įtakos vėlesnių laikų amerikiečių psichologijai. Tiesa, behaviorizmo vyravimo laikas, palyginti, buvo neilgas – nuo 1913 iki 1930 metų, tačiau jis iki šiol nėra išnykęs; po 1930 metų visa eilė psichologų jį vėl sustiprino ir palaikė jo aktyvumą. Tik vėlesnieji behavioristai atrodo kiek nuosaikesni. Ir pedagogas J. Dewey, anksčiau buvęs funkcionalizmo kūrėjas, vėlesniais laikais savo pedagogiką pagrindė taip pat behavioristišku psichinio gyvenimo supratimu. Nors dabar behaviorizmo negalima laikyti vyraujančiu, tačiau jo įtaka Amerikos psichologijoje išliko dar labai didelė. Ir naujesniuose psichologijos veikaluose jau retai bekalbama apie psichinius reiškinius ar psichinį gyvenimą, o tik apie tokį ar kitokį žmogaus laikymąsi. Ir sąmonė dažnai apibūdinama laikymosi bei reakcijų terminais. Dėl to ir amerikiečių psichologijos kelias dažnai apibūdinamas gradacija: pirmiausia ji prarado sielą, vėliau ji prarado sąmonę ir pagaliau ji prarado ir psichinį gyvenimą, nes tai, ką jie vadina *mind*, esąs tik organizmo metodas santykiuoti su aplinka.

Naujausiais laikais daugiau dėmesio susilaukia čia vadinamoji dinaminė psichologija, pagrįsta taip pat dirgiais ir iš jų kylančiomis reakcijomis. Tik ji dirgių nebelaiko vieninteliu laikymosi pagrindu, o pripažįsta tam tikrą vaidmenį ir organizmui. Tas organizmo vaidmuo išaiškintas tuo, kad jame prisirenka daug energijos, kuri nulemia reakcijų pobūdį. Nors ši srovė ir pripažįsta ribotą introspekciją, tačiau ji simpatizuoja ir behaviorizmui, tiriančiam viso organizmo judėjimą.

Iš Europos atėjusi psichoanalizė čia nesiderina su kitų psichologijos srovių kryptimi. Visos čia kilusios srovės ją pasmerkia, nes ji pripažįsta ne tik sąmonę, bet ir pasąmonę ir polinkius, apie ką čia nenorima nė kalbėti. Tačiau nežiūrint to, ji čia yra gana populiori.

3. Bendras psichologinių tendencijų apibūdinimas.

Lygindami V. Europos ir Amerikos psichologines sroves, matome, kad jos daug kur tarp savęs išsiskiria ir daug kuo nesutinka. Tuo pat metu, kai Europoje psichologija, kitados apsiribojusi tik jutimų tyrimais, per eksperimentą praplėtė savo tyrimų lauką, išėjo į visumos principą ir nuėjo iki Šprangerio tipo dvasinės psichologijos ir Šterno tipo asmenybės psichologijos, amerikiečiai tuo pačiu eksperimentiniu metodu per visumos principą pasuko į biologiją ir savo psichologijoje nebeteko visų tų elementų, kurie iš viso beprimintų dvasinę žmogaus prigimtį. Nagrinėdami įvairias sroves ir susipažinę su jų pagrindinėmis charakteristikomis, matėme, kad jų keliai nesutampa: kai kur jie eina lygiagrečiai, kai kur į šalis išsišakoja, o kai kur ir visiškai

kai priešingomis kryptimis pasuka. Tai rodo, kad čia nėra sutarimo, koks yra, palyginti fizikoje ar chemijoje. Tai rodo, kad ne visų srovių kelias yra tiesus ir teisingas. Tai rodo, kad čia yra vietos daugeliui vienašališkumų ir klaidų. Šią išvadą kiek sušvelnina amerikiečio psichologo R. S. Woodswortho mintis, kad, nežiūrint atskirų psichologijos srovių tezių skirtingumo, jose visose tam tikrais požiūriais yra tiesos, nes jos visos tą patį dalyką prieina iš skirtingų pusių su skirtingomis išvadomis, tačiau viena kitą papildydamos ir drauge prisidedamos prie bendrosios psichologinės pažangos. Tačiau, ir su tuo sutinkant, vis dar lieka nepaneigti jų vienokie ar kitokie šališkumai, i. y., bandymai pagal vieną kuri principą išaiškinti visą sudėtingą ir šakotą psichinį gyvenimą, daug ką šališkai paneigiant bei atmetant.

Viena pagrindinių visos eilės srovių tendencijų yra pastangos psichologiją įjungti į biologiją, pritaikant pirmajai tik gamtos mokslų metodus ir išmetant iš jos visus tuos klausimus, kurių negalima tais metodais iširti. Kur įsivyravo tokios tendencijos, ten psichologija buvo labai susiaurinta. Siekdami psichologiją subologinti, kai kurių srovių atstovai vykdė tai labai skrupulingai, pripažindami moksliniais tik tuos klausimus, kuriuos jie galėjo patikrinti jau turimais eksperimentiniais duomenimis. Tuo pati psichologija pasuko aštriai antiintelektualistine kryptimi: iš metafizikos baimės nebeprapažįstama protavimo keliu pasiektų rezultatų ar bent jie vertinami su dideliu įtarimu. Bijoma teorijų, kurios skirtųsi nuo turimų faktų. Tačiau tuo keliu einant, pasidaro neįmanoma jokia mokslinė pažanga, nes visuose moksluose idėjos eina pirmiau už faktus.

O iš esmės, kad ir kaip besistengdamos nutolti nuo racionalinio metodo, nė viena iš čia nagrinėtų psichologinių sistemų negali girtis esanti išaugusi ar sukurta iš faktų ir nė viena jų neturi pakankamai faktų savo pagrindinėms tezėms pagrįsti, nes jos pačios atsirado anksčiau, joms įrodyti jos ieškosi ir faktų. Tai yra natūralu, nes be sistemos negalimas nė faktų rinkimas ar hipotezių sudarymas. O be to, ir tokiuose gamtos moksluose, kaip fizika ar chemija, yra daug pagrindinių dalykų, kurių eksperimentais taip pat neįmanoma pagrįsti. Todėl įvairių psichologinių srovių pasisakymas prieš racionalinę metodą nėra iš esmės pagrįstas ar nuoseklus. Jį galima išaiškinti tik stropia materialistine tendencija.

Iš pirmosios klaidos, būtent, iš psichologijos subologinimo seka antroji klaida — psichologijos susiaurinimas. Bijodami visa to, kas primintų sielos klausimą, kai kurių srovių psichologai nuėjo per toli, atsisakydami pačių pagrindinių psichologijos klausimų, net psichinio gyvenimo iš viso. Tačiau ir nekalbant apie tokius kraštutinius, dar lieka labai svarbių klausimų, kurių naujojoje psichologijoje labai dažnai vengiama. Vengiama prisiminti tą centrinį vidinio gyvenimo faktorių, kuris valdo, vairuoja bei pasirenka jutimus, juos įjungia į bendrą patirties sistemą, parenka, kas reikia prisiminti iš praeities, nustato, ką reikia dabar mąstyti ir ko nemąstyti ir kada mąstymą nutraukti, kuo domėtis ir ko iš principo vengti, kuo gėrėtis, kam pritarti ir kaip ką vertinti ir t.t. Tuo būdu iš moderniosios psichologijos, bandančios visus psichinius procesus išaiškinti biologiniais pagrindais, beveik iškrenta visa tai, kas kyla iš principų, kurių jau nebe-

galima išvesti iš savisaugos, išlikimo, dauginimosi ir kitokių biologinių funkcijų ir kuo žmogus jau išėina iš biologinės sferos. Tai yra tas žmogaus asmenybės sluoksnis, kurį vadiname dvasiniu gyvenimu, į kurį įeina žmogaus sąmoningas ir viską tvarkas bei organizuojas mąstymas, jo kūrybinis ekspansingumas, jo būties, esmės, vertybių ir nematerialinių santykių supratimas, jo protinis viršinio pasaulio užvaldymas, jo moralinis savęs užvaldymas, jo santykiavimas su kitais pagal principus, kurie iš esmės priešingi visiems jo paties biologiniams siekimams, jo sugebėjimas aukotis, kuris prieštarauja giliausiems jo prigimties polin-

kams, jo sugebėjimas santykiauti su tuo, kas nematerialu ir antgamtiška. Visa tai sudaro labai didelę žmogiškosios būties sferą, kuria jis pasireiškia išskirtinai kaip žmogus, būtent, kur jis, jau nebesiekdamas biologinių tikslų, reiškiasi jau nebe kaip biologinė būtybė, bet kaip dvasinio prado formuota asmenybė, kurianti vertybes bei idėjas, kurios jau toli prašoka jo materialinio gyvenimo laiką bei amžių.

Kiekviena psichologinė srovė, kuri aplenkia šią žmogaus būties sferą, nėra nei išsami, nei vispusiška. O tas, kurios iš viso ją paneigia, tenka laikyti ne tik vienašališkomis, bet ir pasukusiomis į klaidingus kelius.

KRISTINA KULIAVAITĖ

T A U

Tu įleisk mano sielą subėgti i savo akis
Ir pranykti tavy –
Šnabžda pušys, purienos, berželiai balti pakely ...
Ko stebies, jei ir mano dvasia skverbias tavo švieson,
Lyg plaštakė baili paslaptinėj nakty.

Netikėk, tai tik aidas šilų ir papievių žalių
Tau padvelks ramumu.
Tik vėjelio vilnis tau kalbės taip tyliu žavumu.
Ko stebies, jeigu įžiebtas šypsniš nuo tavo akių
Man sušvis ir išnyks kaip skeveldra žvaigždžių.

Nesuklysk, mano laimė nevysta su lapais rudens
Ir beržų pakeles –
Kaip varpai ji pakilus padangėj per amžius skambės ...
Ko stebies, kad lengvutė širdis, kad aš visad linksma –
Tu nesi man kliūtis, mano laimė laisva.

Taigi, leisk vakariniam vėjeliui padvelkti veidan
Ir sutirpti tavy.
Palydės tave pušys ... o man liko tik žingsniai keli ...
Aš stebiuos, kad kai tu nueini, nebeskrieja drugiai,
Nenyksti tu many, nors seniai nuėjai.

EL. VASYLIŪNIENĖ

JEI MANO JAUNYSTĖ SUGRĮŽTŲ

ŽIŪRIU į jaunimo veidus, į jų vidinių entuziazmo kupiną grožį, į jų veržlumą griauti ir kritikuoti, į jų svajones kurti ir statyti... Žiūriu į tuos turtuolius, kurių turto negali įkainoti jokie popieriniai ar auksiniai milijonai, ir kartais susimąstau. Kokia beturtė ir vargdienė jaučiuosi, palygindama save su tais, kurie turi jaunystę, kurią ir aš kadaise turėjau. Kas iš jos liko dabar? Nuošimčiai, palūkanos, o turtas jau seniai kažkur pranyko. Jis pabiro neišpildytose svajonėse ir gražios realybės sudužusiuose sapnuose. Šį rašinėlį lipdau iš savo praėjusio turto palūkanų, kurias mes vadiname praktika ir patyrimu, subrendimu ar kuriais kitais vardais. Šias mintis rašau sau, kai, baigusi gimnaziją, stovėjau prie uždarytų mokyklos durų su diplomu vienoje rankoje ir su puokšte rožių kitoje. Jei galėčiau gražinti tuos metus, pati sau daug ką pasakyčiau...

Kiekvienas jaunuolis, peržengęs ar peržengdamas audringąjį persilaužimo amžių, stovi dviejų problemų akivaizdoje: pašaukimo ir profesijos. Kai užsidaro vidurinėsios mokyklos durys tam, kad jos jau niekad nebūtų atidarytos, išeiname į "platųjį" pasaulį, kuris spindi šviesiomis nuotykių ir "good time" spalvomis, kuris

vilioja kažkur į tolį. Ar jūs, kurie stovite arti šių problemų, patikėsite manimi, šias problemas jau peržengusia, kad plataus pasaulio vyliai yra apgaulingi? Ar jūs, kurių rankose yra ar bus brandos atestatas, sutiksite su manimi, kad jūsų subrendimas dar toli, kad viskas, kas šiandien atrodo didžioje tolumoje, yra eilinis miražas? Jūs netikėsite man, kaip aš gal būčiau netikėjusi pati sau, jei tie žodžiai būtų pasiekę mane prieš 25 metus. Pasaulis yra mažas, siauras, užsiskleidęs, gilus, prasmingas ne savo neaiškiomis platybėmis, bet savo siaurumu. Kiekvienas jūsų turi aiškiai apsispręsti už savo pašaukimą: vienatvė ar šeima, vienuolynas ar moterystė, tarnyba Dievui pašventintoje kunigystėje ar palaimintoje moterystėje. Ar jūs žinote, kad kunigystė yra kryžius, nešamas išrinktųjų, pavienių, stipresniųjų, o moterystė yra taip pat kryžius, nešamas daugumos, kartais gal dvigubas, apsunkintas kasdienybės medžiaginio svorio. Kurį iš tų kryželių pasirinksite, priklauso nuo jūsų. Taigi, susikaupkite, norėdami pasirinkti pašaukimą, neskubėkite — čia nėra filminė vaidyba ar kieno nors jums įskiepytas įspūdis, čia esate jūs patys. Žinokite, kad ir Amerikoje yra ne tik kaubojai,

Hollywoodo žvaigždės ir dangoraižiai, bet yra ir maistančių bei giliai tikinčių žmonių, gerų ir rimtų knygų. Į juos kreipkitės, jei svyruojate. Žinokite, kad vienas žvilgsnis į knygą atstoja du žvilgsnius į gyvenimą.

Pasisakymas už moterystę yra tik pasauliečio pradinis taškas. Ne tik svarbu ištekėti ar vesti, bet svarbu žinoti, kas yra tas ar toji, kurią laisva valia prirakini prie savo asmens, su kuo visą gyvenimą gyvensite, kas bus jūsų vaikų tėvas ar motina, kieno dalimi tapsite, kas nulems jūsų asmenybę ir charakterį. Čia susimąstykite. Sukurti šeimą nėra tas pat, kas suruošti svečių priėmimą ar išgyventi pakilią mėnesienos nuotaiką. Sukurti šeimą tai reiškia į savo gyvenimo siaurąjį taką įjungti asmeninį, kuris padės tobulėti ar menkėti, kuris gyvenimą nušvies kasdienybės prasingumu ar jį sulaužys. Susimąstykite, kasdieną jums rodomi filmai meluoja, pigūs romanai yra rašomi tik bizniui. Šeimos klausimais kalbėkite su savo dvasios vadu, ieškokite problemų ir jų išrišimo geros knygoje, o jei jūsų tėvai yra jums artimi, pasiteiraukite jų praktikos lobyne.

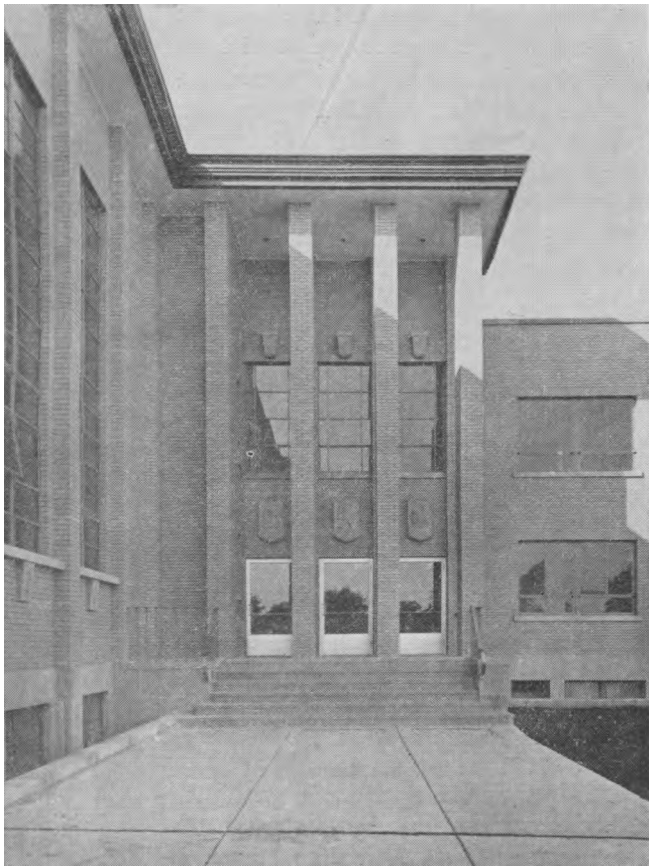
O kaip su profesija? Ji atrodo jums toks paprastas dalykas. Kai kas norėtų orlaiviais skraidyti, kaip šiandien skraido jo svajonės; kai kas norėtų Hollywoodo žvaigždes užtemdyti; kai kas milijonus sukrauti. Neskraidykite, neimkite profesiją, kurios skraido neiškiuose horizontuose, dažnai virš balos, į kurią įkrenta. Profesijos pasirinkimas turi būti atremtas į įgimus gabumus. Mane penkerius metus tėvai mokė muzikos, mokėjo už konservatoriją, pirkė gaidas ir instrumentus, o aš neturėjau tam pakankamai gabumų. Nedarykite tos klaidos. Profesija, kuriai asmuo

yra netinkamas, tampa kančia visam gyvenimui. Nėra sunku suprasti savo gabumus ir palinkimus. Jei asmuo turi palinkimo matematikai, jam bus lengva ir malonu spręsti matematikos uždavinius. Jei kas yra gabus kalboms, greitai jas pasisavins ir nereikės ilgai ir sunkiai "kalti".

Vengtinios tokios profesijos, kurios jau yra perkrautos mėgėjais. Amerikoje prie tokių profesijų priklauso žurnalistika, muzika, laisvųjų menų šaka, teisė ir eilė kitų. Jei kas turi galimybę iš kitų šaltinių sau duoną užsidirbti, gali šias profesijas rinktis, vien širdies vedamas, bet kas iš profesijos nori pelnytis duoną, turi atsižvelgti ir į savo gabumus ir į tų profesijų padėtį šiame krašte.

Amerikoje žmonės pameta galvas dėl dolerio. Geriau pameskite dolerį savo galvos naudai. Neatiduokite savo jaunystės doleriui. Kas neturi gabumų mokslui ir turi pasirinkti kokį nors amatą, vis tiek reikia mokytis, kad savo pasirinktame rankų darbe taptų specialistas. Išsimokslinimas duoda platesnį žvilgsnį į gyvenimą ir suteikia prasmingesnę savijautą bet kurioje profesijoje. Atidėkite vavyrų svajones ateičiai, o šią dieną paskirkite mokslui. Svajonės dažniausiai neišsipildo, bet mokslas jūsų neapvils.

Jei mano jaunystė grįžtų, aš sau pasakyčiau, kas buvo melagiai ir apgavikai, realaus gyvenimo temdytojai. Ar atspėsite kas? Visa pigioji spauda, filmai, anekdotai, dviprasmiškos pastabos ir nepraustaburniški juokai. Visa tai yra piktosios laumės burtai, kurie užtemdo pasaulį. Saugokite savo vaizduotę, ji yra lyg kristalo indas, nedėkite jį šiukšlių, kurios ją suterštų. Kad būčiau pirmiau tai supratusi, būčiau daug kartų užsimerkusi ir užsikimšusi savo

“Jaunimo Centro” rūmai
Čikagoje

ausis nuo pigių, nepadorių, murzinių vaizdų ir juos lydinčių žodžių. Palikite savo vaizduotę, žėrinčią deimanto skaistumu, dėkite į ją tik geriausias mintis, tik gražiausius filmus, tik turtingiausias knygas. Kai gyvenimo patyrimas išmokys jus šaltai ir kritiškai galvoti, jūs galėsite žvelgti į gyvenimą mąstančiu žvilgsniu, laisvi nuo purvo, kuris nepalietė jūsų jausmų.

Vaizduotė pirmoji turi įtakos jausmui. Jei joje bus tik žvilgsnis į gyve-

nimo žvaigždes, o ne į purvą, jūsų jausmai bus taip pat skaistūs. Jei vaizduotę prikrausite pesimistų sukurtomis pasakomis, kad gyvenimas yra tik juodas, jei cinikai nukreips jūsų žvilgsnį tik į gyvuliškąjį žmogaus pradą, jei medžiaga vaidensis jums tik dolerio pavidalu — gyvenime daugiau ir skaudžiau kentėsite. Žiūrėdami į savo numylėtojo asmens grožį, jo nematysite, nes pesimizmas jus apgaus. Klausydami žmogiškosios sielos sukurtų idėjų, jų nesuprasite, nes cinikai bus jus užnuodiję. Už dolerį kovosite ir žmogiškąjį pradą jam paaukosite.

Jei mano jaunystė grįžtų, aš sau pasakyčiau, kad grožis yra čia, artumoje, mano šeimoje, mano artimųjų žmonių nusiteikime ir elgesyje. Grožis tik vaidenasi kažkur toli. Ir didvyriškumas yra kasdienybėje. Ir tėvynės meilė yra manyje, mano kalboje, mano elgesyje. Ir žmonijos meilė reiškiasi tada, kai aš esu gerasis Samarietis kiekvienam sutiktam žmogui.

Aš daug ką pasakyčiau jaunystei, kuri kažkur dingo, palikdama žiupsnelį prisiminimų ir ilgesį. Todėl aš mėgstu jaunų akių užsispyrusį žėrėjimą ir kartais kritikos žvilgsnį, kuris dar visiškai kritikuoti negali. Aš myliu jaunatvišką pasiryžimą, kuris trunka labai trumpai, pranykdamas, kaip ir manasis pranykdavo. Ir jei aš kalbu jaunimui, aš kalbu praėjusiai svajonei, mano nuosavai, brangiai praeičiai.

Negalima ištiesiems metams sulaikyti pavasario, bet sieloje jaunu galima pasilikti iki senatvės, jeigu tik išlaikoma gyva meilė žmonėms: nes tik žmonių meilė padaro sielą ir akis atviras tiesai, gėriui ir grožiui.

F. Levald

EPIDEMIJA BRAUNASI MUSŲ TARPAN

P. DAUGINTIS, S. J.

Atvykę iš katalikiškos kultūros šalies, štai visą eilę metų gyvename valstybėse, kur krikščioniškoji dvasia nėra vyraujanti. Daugumai mūsų vaikų ir jaunimo tenka lankyti laicistines valdžios mokyklas. Jei toji dvasia būtų visai bedieviška, tai visi prieš ją iš karto nusistatytume. Kai į Lietuvą atėjo rusų komunistai ir vokiečių naciai, tai beveik visa tauta griežtai nusistatė prieš jų peršamą pasaulėžiūrą. Tačiau taip nėra dabar mūsų gyvenamuose kraštuose. Čia niekas mūsų tikėjimo nepersekioja. Daugelis net nežinome, kaip tą čia vyraujančią dvasią pavadinti. O vis dėlto mes greitai pasijuntame esą jos įtakoje ir kreipiami kiton pusėn, kurią tikrai negalime pavadinti gera. Lyg kokia epidemija, toji dvasia braunasi mūsų tarpan.

Epidemijos apraiškos

Štai keletas tos epidemijos simptomų. Mokyklas lankančiam jaunimui atrodo tikra kančia spaustis prie mokslo. Jam yra svarbu tik šiek tiek pramokti ar šiaip taip mokslą baigti. Svarbiausia — pagyventi žalia jaunyste, linksmi paūžti, įsigyti daug pažinčių, susimedžioti vyrą ar žmoną. Jei kurie ir tęsia studijas, tai dažniausiai įsigyja tik siauros specialybės diplomą. Jie paprastai nesistengia giliau ką nors pastudijuoti, daugiau apsišviesti, pasiekti aukštesnės kultūros. Kai kurie daugiausia rūpinasi, kur savaitgalį smagiai praleisti, visai negalvodami nueiti į organizacijų susirinkimus, paskaitas, koncertus ar kitokius kultūrinius rengimus. Vienas kitas ten eiti bijo, kad

neriektų kiek nors paaukoti visuomeniniams ar tautos reikalams. O šiaip kokiai nors prabangai lėšų nesigailima.

Lytinėje srityje yra įsigalėjusios labai klaidingos nuomonės. Kai kurie stebisi, kam čia reikia tiek griežtumo, negi tie paveiksluoti žurnalai ar seksualiniai filmai taip jau ims ir sugadins? Kuo yra blogos tos linksmos draugystės su berniukais? Ko čia bijotis — juk ne cukrus, nesulaužys! Rūteles perdaug griežtai saugojant, dar gali senmerge pasilikti. Ir vedusieji dažniausiai ieško tik kūniškos meilės ir malonumų. Moterystės pareigos yra užmirštos, dėl menkiausių smulkmenų suardomos šeimos.

O kaip su religine praktika? Daugumas teisinasi, kad juk yra nepatogu kiekvieną sekmadienį eiti į bažnyčią. Reikia gerai išsimiegoti, pailsėti. Juk ir kiti panašiai daro. Dažniau eiti sakramentų taip pat nepatogu — gali kiti dar davatka ar klerikalu pavadinti. Be to, Amerikoje yra laisvė: ką noriu, tą skaitau, kaip noriu, taip elgiuosi. Kunigai tegul savo pareigas tik bažnyčioje atlieka, o nesikiša į ne savo dalykus. Pagaliau juk čia ne Lietuva!

Epidemijos diagnozė

Tačiau kai kurie dar kartais susigriebia ir savęs paklausia: kas čia su manimi darosi, kodėl aš taip vadiniai pasikeitęs, ar mūsų jaunoji karta nėra per daug sumaterialėjusi, kodėl tiek suirusių lietuviškų šeimų? Kaip šią epidemiją, reikalaujančią vis naujų ir naujų aukų, galima pavadinti? Gal geriausia jai tiktų ma-

V. Noreikos nuotr.

Dalis Čikagos Aukšt. Lituanistikos Mokyklos mokinių prie "Jaunimo Centro"

terialistinio laicizmo dvasios vardas. Laicizmas — tai dvasinė ir politinė srovė, siekianti pašalinti Bažnyčios įtaką iš viešojo ir šeimos gyvenimo. Materialistinio laicizmo dvasia — tai nusistatymas gyvenime siekti tik medžiaginių vertybių ir kūniškų malonumų, lyg žmogus neturėtų dvasinės sielos, privalančios visur paklusti Dievui, o religijos ir doros dalykuose taip pat ir Bažnyčiai.

Šią epidemiją galime palyginti su azijatišku gripu, kuris dabar visur

plinta. Jis yra daug pavojingesnis už paprastąjį gripą. Ir Lietuvoje buvo žmonių, kurie sirgo paprastuoju, t. y., pozityvistiniu laicizmu. Tačiau tai nebuvo plačių liaudies sluoksnių dvasia. Tie laicistai dar pripažindavo bent dvasią, o ne vienas ir aukščiausią dvasią — Dievą. Todėl daugelis jų rasdavo kelią pasveikti. Dabar tarp mūsų epidemiškai plintantis materialistinis laicizmas atmeta net dvasines vertybes ir visai paskęsta medžiaginiuose malonumuose. Žmogus

tampa kūnas, savo instinktų ir nervų vergas. Jo sąžinė, neturėdama atsparos Dievuje ir negaudama šviesos bei jėgų iš Bažnyčios, dar lengviau pasiduoda socialiniam spaudimui elgtis taip, "kaip visi daro". Ir dar tuo labiau, kad žemesnieji žmogaus polinkiai to siekia. Tiesiog terorizuoja žmogų įvairios mados, kūno ir sporto dievinimas, lytinė propaganda su lengvomis šeimų skyrybomis. Iš čia labai trumpas žingsnis į moralinę ar politinę diktatūrą. Žmogus vis labiau netenka laisvės, tampa mašinos ratelis, diktatūros vergas, proletaras. O proletaras dvasiškai yra miręs, yra žmogus — nulis.

Suprastas pavojus

Atėjus azijatiško gripo epidemijai į Amerikos žemyną, J.A.V. Vyriausybė paskyrė 120 milijonų dolerių kovai su juo. Taip buvo įvertintas gripo pavojus, kad būtų apsaugota amerikiečių sveikata. Panašiai reikia stoti kovon ir su materialistinio laicizmo epidemija, besibraunančia vis labiau į mūsų tarpą. Kaip nuo gripo epidemijos saugojamasi, pirmiausia vengiant kontakto su viskuo, kur galėtų būti tos ligos bacilų, taip reikia saugotis santykių su materialistinio laicizmo nešėjais, nesvarbu, ar tai būtų žmonės, draugijos, spauda, kinas, radijas, mokykla. Be abejo, ne visada lengva žinoti, ar jie yra juo persiėmę. Dažniausiai laicizmo dvasia atvirai nesirodo, bet yra prisidengusi laisvės, kultūros, pažangos, gerovės ir net tikrosios religijos bei doros nešėjos kauke. Tačiau su šv. Jonu galime nurodyti gana aiškų jos pažinimo ženklą: "Štai kaip yra pažįstama Dievo dvasia — kiekviena dvasia, kuri išpažįsta, kad Jėzus Kristus atėjo kūne, yra iš Dievo". Todėl kiekvienas asmuo, draugija ar dvasinė sro-

vė, kuri neigia Dievą, Kristų ir Jo įsteigtosios Bažnyčios mokslą bei praktiką, nėra iš Dievo ir eina prieš krikščioniškąją dvasią.

Užtat nesileiskime suvedžioti suktais tvirtinimais, kad, pvz.. Bažnyčios reikalaujama dorovė nebeatitinkanti laiko sąlygų. Bažnyčia nieko nedraudžia, kas sveika, gražu ir gera, nors tai būtų visai nauja. Nė vienas tene-sideda esąs išmintingesnis už Bažnyčią — galys sukrikščioninti tai, ką ji vadina pagonybe (pinigo, technikos, mokslo, kūno, sporto ar artistų garbinimą) ir blogybe (neskaistybė, abortai, skyrybos). O draugystėms su materialistinio laicizmo žmonėmis galioja Kristaus žodžiai: "Jei tavo dešinė akis piktina tave, išlupk ją ir mesk šalin nuo savęs". Jeigu draugas, draugystė ar sąjunga atrodo tiek būtini, kaip akis ar dešinė ranka, tačiau jei atitraukia nuo Dievo ir gėrio, tai reikia jų atsisakyti ir atmesti. Geriau likti neturtingesniais, kuklesniais ar mažiau žinomais, negu prarasti savo tikrąją laimę, religiją ir Dievą.

Vengimas tokių žmonių draugystės nėra prieš toleranciją. Tolerancija reikalauja tik pagerbti ir pakęsti kitų religinių, pasaulėžiūrinių ar politinių įsitikinimų žmones, o ne priimti jų įsitikinimus ar draugystę. Gyvenimo patirtis sako: "Su kuo sutapsi, tuo ir pats tapsi".

Sveikatos stiprinimas

Epideminių ligų metu labai stengiamasi šalinti priežastis, kurios veda į užsikrėtimą, pvz., nešvarumas, šaltis, menkas valgis, pervargimas, bendras kūno nusilpimas. Panašiai ir materialistinio laicizmo epidemijai įsigalėti padeda netvarkingas gyvenimas, dvasinis šaltis ir nusilpimas. Daugelio katalikų savo tikėjimo ir dorovės dėsnių pažinimas yra labai

E. Walaitis

Upelis

menkas. Ką vaikais būdami išmoko, tik tai ir suaugę težino. Tai lyg dėvėjimas vaiko drabužėliais, kurie yra per maži, netinkami, todėl ilgainiui visai numetami. Ignorancija ir silpnumas tikėjimo dalykuose kelia pasibaisėjimą. O prie to dar prisideda išbujoję žmogaus polinkiai ir aistros, vis bandą iš vidaus susprogdinti proto ir doros varžtus. Todėl materialistinio laicizmo dvasia, neigianti dorą, nemirtingą sielą ir asmeninį Dievą, čia randa labai palankią dirvą.

Užtat labai svarbu aiškiai suprasti šios epidemijos pavojus ir priežastis. Tada bus noro ir jas pašalinti. Tik geros sveikatos, pilnai išsivystęs ir stiprus žmogus atsilaiko prieš visas ligas. Ir prieš materialistinio laicizmo epidemiją atsilaiko tik pilnai katalikiškai gyvenęs žmogus. Todėl yra labai svarbu savo dvasinę sveikatą stiprinti gerų knygų ir katalikiškos spaudos skaitymu, dalyvavimu katalikiškose organizacijose, bendravimu su pavyzdiniais katalikais. O malda

ir religinė praktika sujungia su tikro dižausmo ir dieviškos stiprybės šaltiniu – Dievu.

Daug padeda ir gilus bei nepajudinamas įsitikinimas, kad laisva meilė ir laimė be doros gali žmogų patenkinti tik valandėlei, pataikaudama jo žemesniems instinktams ir aistroms. Ilgainiui palieka tik tuštumą, nepasitenkinimą, kartumą ir net nusivylimą, vedantį į girtuokliavimą ar savižudybę. Gyventi kilniai ir dorai nėra taip sunku, kaip kartais įsivaizduojama. Tik pradžia yra sunki, reikalaujanti pastangų apvaldyti aklus instinktus ir netvarkingas aistras. Paskui jau yra išigyjamas paprotys, dorybė, prisideda širdies patraukimas, tikroji meilė ir tikras laimingumas. Be abejo, visados yra reikalingas drausmingumas ir susivaldymas. Tačiau tai yra tik autokontrolė, važiuojant per gražųjį pasaulį į Tėvo namus.

Svarbu yra būti didžiadvasiškais Dievo bendradarbiais Jo didingame plane – pripildyti dangų ir žemę laimingais savo garbintojais. O Dievas pripildys sielą laime, kurios nepajėgs sugriauti jokie vargai nei nelaimės. Testovi prieš mūsų akis didingas modernaus kataliko vaizdas – žmogaus, gyvenančio visomis kūno, dvasios ir malonės jėgomis, išmintingai besinaudojančio kultūros ir technikos teikiamomis priemonėmis Dievo garbei, o tuo pat ir savo bei kitų tikrosios laimės kūrimui. Tada ir laicistinė epidemija nebus pavojinga.

Gerai draugai yra ne tie, kurie niekad nesibara, bet tie, kurie susibarę susitaiko.

V. P u t v y s

A. GRAŽIŪNAS

DAR DĖL BAŽNYČIOS PULSO

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" š. m. Nr. 8 Tėv. A. Tamošaitis, S. J., straipsny "Nesusipratimai Bažnyčios pulso bečiuopiant" pateikia savo paaiškinimus dėl anksčiau "L. L." spausdinto jo straipsnio "Nepasaulėžiūrinė politika ir Bažnyčios pulsas" bei kviečia mane taip pat paryškinti savo mintis, išdėstytas pastabose dėl to straipsnio "L. L." š. m. Nr. 7.

Ką siūlau

Tėv. A. Tamošaitis pareiškė pageidavimą, kad paryškintčiau savo mintis trimis klausimais. Pirmasis jų — jei jo vartojami pasaulėžiūrinės ir nepasaulėžiūrinės politikos terminai jo svarstomiems dalykams netinka, ką jų vietoj pasiūlyčiau. Iš savo pusės jis įrodinėjo tų terminų tinkamumą.

Imantis atsakyti į šį klausimą, pirmiausia pastebėtina, jog, norint apie terminus kalbėti, pirmiau reikia aiškiai žinoti, kam to termino ieškome. Šiame straipsnyje Tėv. A. Tamošaitis paaiškina, kad jo pirmojo straipsnio tikslas buvo šis: "Daugelis teigia, jog Katalikų Bažnyčia — kaip tikroji — turinti turėti Valstybės ypatingą paramą, paspirtį kovoje prieš sektantų misijonierius, katalikų tikėjimo išpažinimas turįs būti oficialus

valstybinis reikalas. Mano straipsnio buvo užsibrėžta parodyti, jog Bažnyčioje esama ir kitokių pažiūrų, būtent, kad Valstybė turi duoti lygią laisvę reikštis visokio tikėjimo arba, platesniu terminu, visokių įsitikinimų žmonėms." Deja (labai apgailėtina — kad praėjusį kartą savo klausimo jis taip ryškiai nesuformulavo. Užuoat klausimą taip suformulavęs ir ėmėsis jį nagrinėti, pradėjo nuo A. Maceinos propaguojamos nepasaulėžiūrinės politikos teorijos, stengdamasis įrodyti, jog Bažnyčios pulsas plakas ar bent linkstas plakti tokios politikos naudai. Tenka manyti, jog Tėv. A. Tamošaičiui buvo susidaręs įspūdis, kad A. Maceinos teorija yra identiška su jo norėtomis iškelti pažiūromis, jog valstybė turėtų duoti lygią laisvę reikštis visokių įsitikinimų žmonėms. Tačiau taip nėra. Jei A. Maceina būtų tai skelbęs, to daugiau kaip dešimtmetį mūsų visuomenėje trunkančio nepasaulėžiūrinės politikos klausimu ginčo iš viso nebūtų buvę. Toje visuomenėje nėra tokios grupės, kuri skelbtų, jog išlaisvintoje Lietuvoje valstybė tokios laisvės turinti neduoti. Krikščionys demokratai, su kuriais A. Maceina ir jam pritariantieji daugiausia ginčijosi šiuo klausimu, net į Lietuvos konstituciją šį dėsni buvo įrašę. A. Maceina skel-

E. Marčiulionienė

Vaza

bia ką kita — kad politika apskritai būtų atsietą nuo pasaulėžiūrinių pagrindų. "Pasaulėžiūriškai apspręsta politika ir demokratija yra du vienas antrą išskiria dalykai", teigia jis, savo teigimo neribodamas koku vienu klausimu. (Aidai, 1947 m. 341 psl.). Taigi tarp to, ką Tėv. A. Tamošaitis turėjo galvoj iškelti, ir A. Maceinos teorijos yra didžiulis skirtumas. Dėl to ir mes čia turime tuos du dalykus pabrėžtinai išskirti, kad būtų aišku, apie ką kalbame ir kam kurį terminą taikome.

Praėjusį kartą rašydamas, turėjau prieš akis tai, ką Tėv. A. Tamo-

šaitis iškėlė, būtent A. Maceinos nepasaulėžiūrinės politikos teoriją, ir toje plotmėje klausimą svarsčiau. Ir nesu sakęs, jog šiuo atveju pasaulėžiūrinės ir nepasaulėžiūrinės politikos terminai netinka. Jie yra visai vietoje. Pastebėjau tik, jog Tėv. A. Tamošaitis netiksliai aiškina pačią nepasaulėžiūrinės politikos sąvoką ir toliau nurodžiau, kad ta teorija nepriimtina, o pateikti tariami jos pavyzdžiai netikri.

Kitaip, žinoma, dalykas atrodys, jei turėsime prieš akis pastarajame jo straipsnyje suformuluotą problemą. Tėv. A. Tamošaitis tuos terminus gina, kaip ir jo pateiktus nepasaulėžiūrinės politikos pavyzdžius. Esą tie terminai mūsų spaudoje pradėję prigyti. Net pateikia tų terminų vartosenos pavyzdžiu, kurie tariamai jo vartoseną pateisina. Tačiau tie pavyzdžiai nieko neįrodo, nes jie kalba apie pasaulėžiūrą, o mes — apie konfesiją. Gi tai du visai skirtingi dalykai, todėl jiems turi būti vartojami ir skirtingi terminai. Mūsų atveju vartotina ne pasaulėžiūrinės ir nepasaulėžiūrinės, bet konfesinės ir nekonfesinės politikos terminai, kaip vartojami konfesinės ir nekonfesinės partijos ar mokyklos terminai.

Tuo pat pagrindu turime šiuos terminus vartoti ir Tėv. A. Tamošaičio pateiktiems tariamiems pasaulėžiūrinės ir nepasaulėžiūrinės politikos pavyzdžiams. Jei norime Ispanijos ir JAV politiką aptarti ne valdymosi formos, bet santykio su konfesija atžvilgiu, pirmosios politiką turime vadinti konfesine, antrosios — nekonfesine. Tuomet bus aišku, apie ką kalbame, ir nebus pavojaus patekti į painiavas, į kurias patenka šiam reikalui vartojantieji pasaulėžiūrinės ir nepasaulėžiūrinės politikos terminus

ir būna priversti teigti neįmanomus dalykus, pvz., kad JAV politika esanti kartu ir pasaulėžiūrinė ir nepasaulėžiūrinė.

Lygiai tas pats pasakytina ir apie mano oponento minėtus tariamus nepasaulėžiūrinės politikos skelbėjus – kard. Gibbons, vysk. P. Būčį ir kitus. Juos verčiant nepasaulėžiūrinės politikos skelbėjais, taip pat tik nesusi-pratimai susidaro. Tėv. A. Tamošaitis į jų eiles įrikiuoja net J. Maritain, dar pridėdamas, kad jo nepasaulėžiūrinę politiką propaguojančią knygą esąs rekomendavęs vysk. V. Brizgys. Reikia pasakyti, jog tai bus Ekscelencijai labai nustebinanti naujiena... Kad vysk. P. Būčį yra pacitavęs ir A. Maceina, tam nėra joks pateisinimas. Nepasaulėžiūrinės politikos propagatoriai, norėdami savo teorijai visuomenės akyse suteikti daugiau svorio, į tą eilę buvo įrikiavę ne tik vysk. Būčį, bet ir prof. S. Šalkauskį, prof. K. Pakštą, Dr. P. Die-lininkaitį ir kit. Tačiau žinomas faktas, kad vysk. Būčys tą teoriją laikė klaida, prof. K. Pakštas, išgirdęs, kas apie jį sakoma, nustebęs tik pečiais traukė, o kad Šalkauskis tokios teorijos neskelbė, buvo įrodyta, perspausdinus atitinkamą jo straipsnį. Dėl to mano ir buvo pastebėta, jog vysk. Būčio rikiavimas į nepasaulėžiūrinės politikos skelbėjus nesiderina su jam priderančia pagarba.

Baigiant šiuo klausimu kalbėti, primintinas dar vienas esminės reikšmės dalykas. Vienas ar kitas terminas turi tikros vertės, kol – sąmoningai ar nesąmoningai – juos vartojantieji neįsileidžia į kokius nors dviprasmiškumus. Kitaip jie visai nepadedą žmonėms susiprasti. Tai gerai parodo vienas tos rūšies dalykas, įsibrovęs į gerb, mano oponento pastarąjį straipsnį. Dėl mano teigimo,

kad JAV politika yra pasaulėžiūrinė, jis sušunka, jog žinomas dalykas, kad taip. Tai gali kitą nustebinti, nes ankstesniame straipsnyje jis teigė, kad JAV politika esanti nepasaulėžiūrinė. Pirmu pažvelgimu atrodo, jog labai greit jį įtikinau. Tačiau ne taip yra. Aišku, sako jis, kad JAV politika yra pasaulėžiūrinė, tai sako ir nepasaulėžiūrinės politikos šalininkai: A. Maceina gi sako, kad nepasaulėžiūrinės politikos teorija taip pat yra pasaulėžiūrinė. Taigi, straipsnio autorius, tariamai sutikdamas su manim, iš tikro teigia visai ką kita: aš teigiau, jog JAV politika yra pasaulėžiūrinė, kad ji politinius klausimus sprendžia, remdamasi pasaulėžiūriniais principais, jis gi – kad JAV politika esanti nepasaulėžiūrinė, nes sutinka su pasaulėžiūrinė teo-rija, kuri reikalauja, kad politika būtų nepasaulėžiūrinė, atseit – yra nepasaulėžiūrinė.

Aišku, jog, ir tą patį terminą vartojant, tokia kalba neišvengiamai turi baigtis nesusipratimu, nes pasikalbėjimo partneris, tariamai kalbėdamas apie tai, kaip ir kitas, kalba apie visai kitą dalyką. Ir jei mano oponentas būtų nuosekliai ta kryptim toliau dar ejęs, būtų priėjęs labai jo nelauktos išvados. A. Maceina tame pat straipsnyje dar sako, kad "pasaulėžiūriškai apspręsta politika ir demokratija yra du vienas antrą išskiria dalykai". Tad mano oponentas, laikydamas, jog nepasaulėžiūrinė politika yra pasaulėžiūriškai apspręsta, pagal to paties A. Maceinos straipsnio išvadžiojimus turėjo padaryti išvadą, kad nepasaulėžiūrinė politika ir demokratija yra du vienas kitą išskiria dalykai.

Tikiuosi, jog tai pakankamai aiškiai rodo, kad ne tik terminais reikia rūpintis, bet ir kaip juos naudoti.

Kur kreiptis

Savo pastabose buvau iškęlęs mintį, kad jei mums rūpi tik nepasaulėžiūrinės politikos klausimu Bažnyčios mokslas, o patys negalime prieiti vieningo ir neabejotinai su Bažnyčios doktrina suderinamo atsakymo, galime kreiptis į atitinkamą Bažnyčios instituciją ir sužinosime. Tėv.

A. Tamošaitis tad kelia man klausimą – kur turėtume kreiptis, kokiam dokumente ar pasisakyme turime to atsakymo ieškoti.

Tenka pastebėti, jog klausimas bent kiek neryškus: neaišku, ar čia turima galvoj institucija, į kurią reikėtų kreiptis, ar dokumentas, į kurį turėtume kreiptis be institucijos pagalbos. Juk jei kreiptumės į instituciją, tai dokumentais mums nebūtų reikalo rūpintis. O jei būtume pasiryžę patys ieškoti atsakymo dokumentuose, tuomet institucija lieka šalia. Tačiau nenorėčiau palikti klausimą neatsakytą, todėl pasisakysiu ir dėl vieno ir dėl kito atvejo.

Kiek dalykas liečia instituciją, į kurią šiuo atveju turėtume kreiptis, manau, jog čia netenka svarstyti, nes tai grynai techniškas klausimas – jei jau mes ir nežinotume, ar kreiptis tiesiai į Kongregaciją S. Officii ar į savo vyskupą, tai, užsukę į bet kurios vyskupijos kuriją, labai trumpu laiku gautume visas reikiamas informacijas.

Kiek kitaip dalykas atrodo dokumentų ir pasisakymų klausimu. Tėv.

A. Tamošaitis teigia, jog Leono XIII enciklikos patenkinančio atsakymo neduosia. Tėv. J. C. Murray teigia, jog nebus tikslu to popiežiaus enciklikas laikyti veidrodžiu dabartiniam laikui.

Turėčiau pastebėti, jog niektu nesu sakęs, kad mums rūpimas atsaky-

mas yra Leono XIII enciklikose. Todėl ta pastaba yra lyg ir užbėgimas savo oponentui už akių. Antra, jog nereikia būti taip jau tikram, kad Leono XIII enciklikos mums tuo reikalu nieko nepasakys. Nesu tą Tėv. Murray raštą skaitęs, tačiau esu tikras, jog jis, tai sakydamas, toli gražu neskelbia, kad Leono XIII enciklikas jau reikia padėti į archyvą, nes jos atgyvenusios savo amžių. Tėv. A. Tamošaitis gerai žino, jog popiežių enciklikos paprastai turi istorinį akstiną. Pilnos ramybės laikais popiežiai tuo būdu paprastai nekalba. Todėl visai suprantama, jog kas jose specialiai skirta katalikams pamokyt, kaip jie tam tikroje istorinėje situacijoje turi laikytis, ilgainiui gali pasidaryti neaktualu, nes situacija gali būti visai kita ir kito pobūdžio. Taip pat lygiai suprantama, jog ankstesnėse enciklikose gali nebūti nurodymų tos situacijos klausimu, kuri susidarė po tos enciklikos pasirodymo. Tai juk ir yra viena priežasčių, kodėl popiežiai turi leisti naujas enciklikas ir teikti tikintiesiems naujų pamokymų. Tačiau kiek enciklikos aiškina neklaidingą Bažnyčios mokslą, pačią jos doktriną, jos turi nepraeinamos reikšmės ir niekad nepasens. Ir tai tinka taip pat ir Leono XIII enciklikoms. Todėl niekas nepadarys klaidos ir mums rūpimu klausimu pasižiūrėjęs į Leono XIII enciklikas. Juk gi ir Tėv. A. Tamošaitis sako, kad tai yra p a s a u l ė ž i ū r i n i s klausimas, ne kokios praeinamos situacijos.

Tačiau tuo, kas aukščiau pasakyta dėl enciklikų, nenoriu pasakyti, jog mums rūpimo atsakymo turime ieškoti Leono XIII ar kurio kito popiežiaus toje ar kitoje enciklikoje. Atsakymo į mūsų šioje polemikoje palieštus klausimus reikia ieškoti ne ku-

riam paskiram dokumente ar pasisakyme, bet Bažnyčios moksle tokiomis klausimais, žinoma, pirmąjį eilę socialiniam Bažnyčios moksle. Kas pasigauna tik paskirų to mokslo dalykų, nekreipdamas dėmesio į doktrinos ir istorinį kontekstą, atsiduria pavojuje suklysti ir labai dažnai suklysta. Popiežių enciklikose, pvz., galima rasti ir demokratijos smerkimų ir pagyrimų. Aišku, jog be doktrinos ir istorinio konteksto tai lengvai gali atrodyti kaip pozicijos pakeitimas, nors nieko panašaus nėra. Drįsčiau manyti, jog ir Tėv. A. Tamošaičio pastaruoju atveju išryškintas dalykas įgauna problemos pobūdžio daugiausia dėl to, kad nepakankamai žiūrima minėto konteksto. Nors pirmu pažvelgimu atrodo, jog kard. Ottaviani, teigdamas, kad valstybė turi išskirti katalikų tikėjimą iš kitų tarpo bei teikti jam išskirtiną globą, ir kard. Gibbons, girdamas amerikinių valstybės ir Bažnyčios santykių sprendimą, stovi visai priešingose pozicijose, tačiau iš tikro jie toli gražu nėra kokių dviejų skirtingų doktrinų atstovai. Jie tik kalba apie tos pačios Bažnyčios doktrinos atskirus dalykus. Pirmasis kelias, jog ne tik paskiras asmuo, bet ir žmonių sukurtos institucijos privalo priimti Dievo apreiškimą tiesą, ir "kai tikroji religija yra mums žinoma, turi būti propaguojama savo dvasinėje misijoje daugiau, negu religijos, kurių skelbiamos tiesos yra daugiau ar mažiau nevykusios ir kur klaida yra sumišusi su tiesa" (J. Maritain). Antrasis konstatuoja, koks Bažnyčios ir valstybės santykių sprendimas Bažnyčiai priimtinausias, kai to tikrosios religijos pažinimo trūksta ir visuomenės tarpe vyrauja ideologinis pluralizmas. O tarp tų dalykų, atsižvelgiant į doktrinos ir istorinį kontekstą,

Š. m. spalio mėn. 20 d.

"Jaunimo Centre" buvo iškilmingai atidaryta Čiurlionio galerija. Kalba galerijos direktorius dail. M. Šileikis. Toliau matyti dail. A. Skupas, konsulas Petras Daužvardis ir kiti iškilnių dalyviai.

nėra jokio prieštaravimo. Būtų prieštaravimas, jei kard. Ottaviani reikalautų, kad šių laikų pluralistinę visuomenę apimanti valstybė taip katalikybę traktuotų. Tačiau nei jo nei kieno kito tokio reikalavimo neteko girdėti. Tikiuosi, objektyviai ir patikimai šį klausimą nušvietęs Jakob Fellermeier neseniai pasirodžiusiam savo darbe "Abriss der katholischen Gesellschaftslehre" (Herderio leid.) aiškiai sako, jog "Die Trennung von Kirche und Staat in der letzteren Form (autorius įsakmiai nurodyta, apie kokią formą jis kalba, A. G.) wird eine politische Notwendigkeit sein in jedem religioes gespalteten

Br. Murinas

Procesija

Land. In einen religioes einheitlichen Land jedoch hat nur der Glaubensstaat Berechtigung, allerdings in seiner gemilderten Form, die anderen Religionsgemeinschaften zum mindesten als Vereinigung privaten Rechtes anerkennt und in Rahmen des allgemeinen Rechtes auch oefentlichen Ausuebung ihres Kultes gestattet" (149 - 150 psl.). Kartu ten pat nurodoma, jog citatoje minėtą Glaubensstaat reikia skirti nuo nepriimtinos kraštutinės jo formos, kur kitos konfesijos asmuo tuo pačiu laikomas jau valstybės priešū. Tai "cuius regio, eius religio" dėsnio pagrįsta valstybė, dėsnio, kuris sudarė inkvizicijos valstybiškai teisinius pagrindus. O jei iš tikro toks Bažnyčios mokslas, tai Tėv. A. Tamošaičio keliamos problemos faktiškai nėra, todėl šiuo klausimu ir teirautis vargu gali būti pagrindo. Kad už "cuius regio, eius religio" valstybę būtų Bažnyčioje balsų, neteko girdėti.

Ar turėtume laisvę pasirinkti

Paskutinis Tėv. A. Tamošaičio klausimas — jei atitinkamoje Bažnyčios institucijoje negautume norimu klausimu atsakymo, ar turėtume laisvę pasirinkti vieną ar kitą pažiūrą.

Tariuosi klausėją teisingai supratus, kad jis turi galvoj ne tik tai, jog į mūsų klausimą bus tylima, bet bus atsakyta, jog tuo klausimu Bažnyčia nėra dar padariusi sprendimo. Bet juk tai būtų lygiai toks atsakymas, kaip ir nurodymas, kad Bažnyčia pasisako už vieną ar kitą pažiūrą. Nėra būtina, jog Bažnyčia visuomet atsakytų, kad už vieną ar kitą pažiūrą pasisako.

Tokiu atveju į klausimą, ar mes turėtume laisvę laikytis vienos ar kitos pažiūros, atsakymas visai aiškus, nes Bažnyčioje laikomasi dėsnio: "in dublis libertas". Vis dėlto prisimintinas vienas dalykas: tai dar nereiškia, jog mes galime laikytis bet kurios pažiūros, jei tik ji nėra Bažnyčios koku specialiu sprendimu atmesta. Turi būti tikri duomens, jog tasai dalykas Bažnyčios mokslo šviesoje iš tikro yra abejotinas. Pats faktas, jog koku klausimu nėra specialaus Bažnyčios sprendimo, dar tokios laisvės nesuteikia. Žmonės daug klaidingų pažiūrų paskelbia, tačiau jos gali būti Bažnyčios mokslo šviesoje taip akivaizdžiai klaidingos, kad jokio specialaus jų klausimu sprendimo nereikia. Laisvė abejotiniais klausimais nereiškia laisvės savo nuožiūra bet kurį dalyką paskelbti abejotinu ir laikytis kokios nori pažiūros. Ir mūsų tarpe kartais pasigirstą balsai, jog tos ar kitos pažiūros galima drąsiai laikytis, nes Bažnyčia jos koku specialiu dekretu nėra atmetusi, yra visiškai klaidingi. Minėtą laisvę reikia suprasti deramose ribose.

GAILESTINGUMO MELAS

JUR J. STEN

Palengva atvėriau duris. Kambaryje viešpatavo tyla ir slegianti vienuma. Prie stalo sėdėjo Stepas, kurio plaukus švelniai kedeno pro pravirą langą lengvai slenkas vėjelis...

— Kodėl neuždegi šviesos? — paklausiau. — Juk temsta...

— Rašau laišką, — atsakė prislėgtu balsu.

Spūstelėjau ties durimis elektros mygtuką, ir šviesos spinduliai užliejo kambarėlio sienas, lubas... Tuomet tikrai pastebėjau, jog prieš Stepą ant staliuko gulėjo popieriaus lapas.

— Iš tikrųjų rašai laišką?...

Galvos linktelėjimu Stepas dar kartą patvirtino savo pirmąsias teigiamas, o jo ranka kažkodėl drebėjo, tarytum kokį nusikaltimą padarius. Popieriaus lape iš tolėliau mačiau parašytų keletą eilučių.

— O, aš labai atsiprašau! — ištariau truputį paveiktas, — visai nenorėjau skaityti tavo rašomų žodžių... Netrukdysiu, užėisiu kitą kartą.

Stepas nusijuokė netikru juoku.

— Ką tu čia kalbi?... Pasilik! Tik aš... matai... — nuslopino balsą ir, lyg perteikdamas man didelę paslaptį, pakartojo: — a... rašau laišką...

Paėmė jis popieriaus lapą ir padavė man:

— Žiūrėk... Perskaityk!..

Žvilgtelėjau nustebęs į parašytus kelis sakinius ir išskaičiau:

"Gerbiamoji Ponia! Miela man perduoti Tamstai nuoširdžiausią pasveikinimą nuo..."

Stengiausi užbaigti parašytųjų žodžių skaitymą, tačiau Stepas, ne-

belaukdamas to, nervingai ištraukė iš mano rankų popieriaus lapą, jį suglamžė ir numetė ant grindų. Jis atsikėlė nuo kėdės ir nervingai ėmė vaikščioti po kambarį.

— Negaliu... negaliu!.., tikėk manim, Jurgi, negaliu... — vaikščiodamas vis kartojo šiuos žodžius. — Tai amžinas ir didelis melas. O aš nebegaliu meluoti...

— Kas atsitiko, Stepai? — nustebintas paklausiau.

— Kas atsitiko? Nieko... nieko, — apsiraminęs teištare ir vėl atsisėdo į vietą...

— Pasakyk man, Jurgi, kaip tu galvoji: ar meluoti yra nuodėmė?... O gal tu galvoji, kad meluoti niekad negalima? Negalima ir tada, kuomet žmogus prisieki, jog meluosi?...

— Tokios priesaikos niekas negali duoti...

— Niekada?

— Aš taip manyčiau...

— Pagalvok gerai ir surask man tinkamą atsakymą, Jurgi! O, geriausia, pirmiau išklausk mane... Matai, jis manęs prašė... jo paskutinis žodis... jis...

— Kas toks?

— Edmundas. Nepažinojai jo; negalėjai jo pažinoti. Kartu su manim išbuvo penkerius metus Mauthausene. Amerikiečiai mus išlaisvino gegužės 5, o jis mirė septintą... Ant mano rankų. Geriausias bičiulis... Po to aš grįžau į Lenkiją...

— Tai žinau.

— Tėviškėj buvau tik keletą mėnesių. Buvau tik tiek, kiek užteko savomis akimis pamatyti Lenkijos "išlaisvinimą". Pabėgau atgal į vaka-

rus... Tačiau prieš tai keletą kartų lankiausi pas jo motiną... Edmundo motiną, pražilusią ir suvargusią senutę... Sūnus jai buvo viskas. Ji laukė jo penkerius ilgus metus. Laukė ir tikėjo, kad grįš... Gyveno vien tik ta mintimi, suprantai?...

- Deja, vietoj sūnaus atėjo tik žinia, kuri jai pranešė, kad sūnus pergyveno visas baisybes laimingai... Tą žinią aš parvežiau. Žinią melagingą, bet raminančią. Melavau, kad jis dabar negali grįžti... Na, taip. Tai buvo mano politika. Senutė ašarotomis akimis klausė: "Tai kur gi jis yra? Kur gyvena?" Pasakiau, kad išvyko labai toli, net į Australiją, tačiau jis tikrai grįš, kai tik laikas ateis...

-- Stepai, kaip galėjai?...

Jis paspaudė mano drebančią ranką ir vėl kalbėjo:

- Prisiečiau. Prisiečiau mirštančiajam. Jis mirė, turėdamas šviesiausią atmintį...

- Ligi savo paskutinės minutės aš galvoju apie savo senutę motiną. Žinia apie mano mirtį užmuš ją, - kalbėjo jis. - Senutei nebedaug liko gyventi šiame pasaulyje... Tegul nors tiki, tegul gyvena viltimi, kad aš dar gyvas ir grįšiu... Tegul miršta su viltimi, kad aplankysiu kada nors jos kapą, kad nunešiu gėlių puokštę... Tegul tiki...

- Ir tu klausai, kaip aš galėjau?...

Tylėjau ir nepratariau nė žodžio.

- Tuoju, prieš pabėgdamas iš tėvynės, aplankiau dar kartą ją. Prizadėjau prisiųsti žinių apie sūnų. Mat, jis pats negali rašyti - "cenzūra"... Dėl to jis neduoda ir savo adreso...

- O, Viešpatie, kiek aš dėl šito kentėjau ir kiek kenčiau... O ji vis tikėjo ir tiki... Nei į galvą jai neatėjo jokia kita prielaida...

- Prisimenu, kai senutė drebančiomis rankomis pildavo man kavą, vaišindavo pyragaičiais. Vaišindavo visu tuo, ką turėjo... O aš turėjau gerti kavą ir... vis meluoti... O dabar?...

Jis išplėtė akis ir žiūrėjo į mane, tarytum tikėdamasis kokio nors išmintingo patarimo.

- Ir vakar gavau jos laišką, - kiek palaukęs jis ir vėl tęsė. - Skundėsi, kad neramūs laikai trukdą jai gauti bent kokią žinėlę iš taip pasiilgto sūnaus... Girdėjusi iš kitų, kad Australijoje esančios labai šaltos naktys. Todėl, dabartiniu metu, mezganti sūnui šiltą megztinį. Norėtu, kad tarpininkaučiau persiųsti jam... Ar gali visa tai susikrauti į galvą?...

- Kažkur toli, mūsų tėvynėj Lenkijoje, sėdi senutė dienų dienas ir mezga megztinį, kurį skiria sūnui... Sūnui, kuris prieš penkerius metus...

Jis pertraukė kalbą. Kiek palaukęs vėl tęsė:

- Turiu jai vieną kartą parašyti, ar ne? Parašyti visą tiesą. Pasakyk man dabar!...

Tylėjau.

Stepas kilstelėjo galvą. Po to pakėlė nuo grindų suglamžytą popieriaus lapą, išlygino jį ir padėjo ant stalo. Paėmė plunksną į ranką...

Už lango jau tyliai slankiojo naktis... Kažkur toli, toli tolimam Lenkijos provincijos miestely, vienvėdis slegiama senutė gal sėdėjo prie puslėpės lempelės ir... mezgė nebesamam sūnui megztinį...

Iš lenkų kalbos vertė

PR. ALŠĖNAS.

Vertėjo pastaba: Tikrai įdomus klausimas: ar yra nuodėmė meluoti, turint galvoj tokią kilnią intenciją? Gal malonėtų "Laiškų Lietuviams" Redakcijos teologai į tai atsakyti?...

Redakcijos prierasas. Melas yra blogas dalykas, todėl meluoti nieka-

SUKŪNINTA AR PILNA KRIKŠČIONYBE?

K. TRIMAKAS, S. J.

ŽMOGUS yra sielos ir kūno junginys, kuriame, tarsi kovos arenoje, viršų paima tai vienas tai kitas elementas. Panašų reiškinį Robert Will, žymus protestantų teologas, mato pačioje krikščionybėje. "Le Probleme de l'Eglise" knygoje jis tvirtina, kad pati krikščionybė yra skilusi į dvi dalis: Katalikų Bažnyčia palinko į kūniinę, o protestantai į dvasinę pusę.

Katalikų Bažnyčios santvarkoje, liturginėse ceremonijose, sakramentuose, statulose, šventųjų relikvijų gerbime R. Will išvelgia perdėtą kūniškumą. Protestantų išorinių daiktų atmetime, šv. Rašto — Dievo žodžio gerbime, vidinio gyvenimo, sentimentų reikalingumo pabrėžime, nedekoruotose bažnyčiose, kur susirenkama vien giesmes giedoti ir Dievo žodžio pasiklausyti, jis mato vienpusišką dvasiškumą.

Katalikų Bažnyčios klaida, pagal R. Will, yra jos "apstulbinantis formalizmas", "šventas kūniškumas", siekias dieviškąjį elementą paskandinti materijoje. Iš kitos pusės, protestantų klaida yra "krikščionybės disinkarnacija (nukūnijimas)", "be-

kraujis dvasiškumas", bandas dieviškąjį elementą visiškai atskirti nuo materijos. R. Will baigia savo išvadas tvirtinimu, kad šiais laikais abejose pusėse randama pastangų atgauti teisingą lygsvarą.

Atsakant į R. Will užmetimus, reikia pabrėžti, kad Katalikų Bažnyčia tiek savo esmėje tiek priemonėse tobulai atvaizduoja jos patį įsteigėją — Kristų, įsikūnijusį Dievą. Būdama žmonių institucija žemėje, ji turi tvirtus žemiškus rėmus, hierarchinę valdžią, išorinę santvarką, įstatymus, kuriems pradinę formą davė pats Kristus apaštalų išrinkimu bei Petru primato suteikimu. Vidinį Dievo kultą (susidedantį iš proto ir valios veiksmų — tikėjimo, meilės, garbinimo) ji, kaip ir Kristus, visada laikė pirmoje vietoje. Išorinis kultas (kurio reiškinius taip pat pastebime Kristaus gyvenime) irgi reikalingas, nes jis padeda vidinį religingumą ugdyti; be to, žmogus turi garbinti Dievą visa savo būtybe, tiek kūnu tiek siela. Sakramentai, kaip išoriniai ženklai teikti Dievo malonę, buvo įsteigti paties Kristaus, tobulai suprantančio kokios religinės priemonės yra geriausios žmonėms. Šv. Mišios, kuriose tiek išorinis tiek vidinis kultas pasiekia tobuliausią derinį, patiekia geriausią argumentą, kad Katalikų Bažnyčia nėra sukūniškėjusi, bet išlaikiusi tobulą, jai Kristaus suteiktą Dievo garbinimo formą.

Iš tiesų, Katalikų Bažnyčioje yra tobula vienybė ir lygsvara tarp sielos ir kūno ne vien priemonėse, bet

dos negalima, nors tikslas būtų ir kilniausias. Tačiau ne kiekvienas nesakymas tiesos yra melas. Kartais žmogus gali turėti ne tik teisę, bet net ir pareigą nesakyti tiesos. Tai yra labai keblus ir komplikotas klausimas. Plačiau jį panagrinėsime kitą kartą.

ir jos esmėje, nes ji yra mistinis Kristaus Kūnas, kurio siela yra Šventoji Dvasia, per pašvenčiamą malonę teikianti dievišką gyvenimą kiekvienam jo nariui. Tad katalikybės klaida nėra siekimas dieviškąjį elementą paskandinti materijoje; jos tiesa yra Dievo įsikūnijimas visai žmonijai, tiek pavieniems asmenims tiek bendruomenei, sudieivinti. Todėl R. Will kūniškumo prikišimas pačiai Katalikų Bažnyčiai nėra paremtas tiesa, bet žvelgimu tik į Bažnyčios išorinius bruožus, o gal į pavienių katalikų elgesį.

R. Will mintys apie protestantus yra teisingesnės: Katalikų Bažnyčios institucijos, sakramentų, išorinio kulto atmetimas jų daugumą nuvedė į religinį subjektyvumą ir sentimentalizmą bei doktrinalinį susiskaldymą.

Mūsų nuoširdūs linkėjimai katalikams – kad jie vis giliau suprastų bei įvertintų brangius dvasinius turmus, kurie slepiasi Katalikų Bažnyčioje už išorės ženklų; protestantams – kad jie rastų savo religinei dvasiai puoselėti tvirtą pagrindą bei sėkmingas priemones Kristaus įsteigtoje Bažnyčioje.

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

POPIEŽIUS APIE FILMUS

Šių metų rugsėjo mėn. 8 d. šv. Tėvas išleido encikliką „Miranda prorsus“, kurioje kalba apie filmus, radiją ir televiziją. Ypač daug dėmesio enciklikoje yra skiriama filmams.

Filmų vaidmuo dabartiniame žmonių gyvenime yra labai didelis. Kai kurie manė, kad, atsiradus televizijai, kino teatrai turės būti uždaryti, nes žmonėms bus daug patogiau žiūrėti filmų, ramiai ir patogiai sėdint savo kambaryje. Tačiau šitos nuomonės nepasitvirtino. Nors dabar yra maža šeimų, kurios neturėtų televizijos, bet kinų salės vis tiek yra pilnos žmonių. Mat, filmų gamintojai, nujautę minėtą pavojų, pradėjo tobulinti filmų gamybos techniką, nustebinda-

mi žiūrovus „CinemaScope“ ir „Cinemascope“ didingais vaizdais.

Popiežius ir kiti Bažnyčios vadovai labai gerai supranta filmų įtaką kiekvienam žmogui, o ypač jaunimui, todėl šiuo klausimu visados sielojosi ir tebesisieloja. Jeigu šių dienų psichologija tvirtina, kad žmogui galima bet ką įkalbėti žodžiu, tai dar lengviau jį patraukti prie gėrio arba prie blogio nuolat rodomu vaizdu. Todėl mums turėtų būti labai aišku, dėl ko dabar pasitaiko tiek daug jaunimo nusikaltimų, mes visiškai neturime stebėtis, kaip jaunuolis gali taip šaltakraujiškai nušauti savo draugą, tėvą ar motiną. Juk tokiais vaizdais jis nuolat maitina savo fantaziją kaubojiškuose ir kriminališkuose filmuose. Todėl ir filmų cenzoriai, mūsų nuomone,

turėtų pirmoje vietoje drausti šios rūšies filmus.

Popiežius kreipiasi į viso pasaulio vyskupus, kad jie nuolat budėtų ir kovotų prieš blogus filmus visais frontais: ragindami visuomenę nežiūrėti blogu filmu, primindami artistams, kad tokiuose filmuose nesutiktų vaidinti, įpareigodami filmų gamintojus visuomenę ir kinų sales aprūpinti aukštesnės vertės filmais.

THE STORY OF MANKIND

Šis filmas, gal būt, ne vienam primins įdomią "kantičkę" giesmę "apie ginčą aniuolo su velniu". Filme yra labai iškilmingai atvaizduotas žmonijos teismas. Žmoniją gina žmogaus dvasia, o puola ir kaltina piktoji dvasia. Yra išnagrinėjama visa žmonijos istorija, prisimenant svarbiausius įvykius ir asmenis. Žmogaus dvasia parodo žmonijos nuolatinį tobulėjimą, iškelia kultūrą, civilizaciją, nuostabiausius technikos išradimus. Bet piktoji dvasia tuos pačius argumentus nukreipia prieš žmoniją, aiškindama, kad visa civilizacija ir išradimai tarnauja tik žmonių dvasiniam ir fiziniam žudymui. Vis nuolat rodant įdomius ir kartais sukrečiančius istorijos vaizdus, prieinama ir prie paskutinių atominių išradimų, kuriais žmogaus dvasia stengiasi įrodyti žmonijos pažangą, bet piktoji dvasia labai lengvai šiuos argumentus nukreipia prieš žmoniją ir primena, kad šitie išradimai labai sparčiai artina visišką žmonijos žuvimą.

Pagaliau išgirstamas aukščiausiojo teismo sprendimas: žmonija yra tiek pat gera, kaip ir bloga. Ar ji nuolat tobulės ir gyvens, ar turės netrukus žūti, priklauso nuo pačios žmonijos. Nurodoma, kad vienintelis kelias į išsigelbėjimą – grįžimas prie Biblijos, gyvenimas pagal Šv. Rašto mokslą. Piktoji dvasia kiekvieną žmonijos kūrinių su džiaugsmu ima į rankas ir juo įrodo žmonių blogumą, bet kai pamato šv. Raštą, net sudreba ir prašo, kad apie tai teisme nebūtų kalbama.

TERRI

Žiūrovas yra priverstas stebėtis Walt Disney fotografų sumanumu ir patyrimu, nufotografuojant tokias nuostabias gamtos gyvenimo scenas. Sunku net įsivaizduoti, kiek reikia kantrybės laukiant, iki prieš aparato objektyvą atsivers intymaus gyvuliukų gyvenimo vaizdai.

Filmas yra sukta Amerikoje, Wyoming ir Utah provincijų miškuose, turtinguose nuostabia augmenija ir labai įvairia gyvūnija, čia yra atvaizduotas voveraitės gyvenimas, kuris primena ir žmogaus gyvenimą, pilną sunkių kovų už būvį. Pagrindinė šio filmo žvaigždė, voveraitė, vardu Perri, dar jauna būdama, netenka tėvų. Ji pasijunta viena žiauriame gyvenime, kur iš visų pusių tyko pavojai jos gyvybei, ji turi nuolat slapstytis nuo kiaunių, lapių, laukinių kačių, erelių ir nuo kitų žvėriukų, kurie nuolat ją persekioja. Nors visos tos kovos yra žiaurios, bet gamtos mėgėjui bus labai įdomios.

Gana žiaurus gamtos gyvenimas yra sušvelninamas, parodant pavasario romantiką. Išaušus pavasariui, ir gyvulių instinktas sušvelnėja. Kiekvienas gyvūnėlis, nesvarbu koks jis bebūtų, panašiai kaip ir žmogus, ieško savo "gyvenimo draugės".

LES GIRLS

Labai lengvo pobūdžio muzikinis filmas. Panašių filmų Hollywoode yra pagaminta šimtai. Pagrindinės veikėjos yra trys antrojo šviesumo žvaigždės, kurios tačiau šiame filme sušvinta gana šviesiai, šios žvaigždės yra: Mitzi Gaynor, Kay Kendall ir Taina Elg. Ypač Kay Kendall pasižymi nemažu talentu įvairiose net ir gana skirtingose scenose. Bendrai, filmas yra eilinis, ir tas dvi valandas, kurias reikia išsėdėti kino salėje, būtų galima sunaudoti įdomiau ir naudingiau.

1957 m. Turinys

ĮVAIRUS STRAIPSNIAI

GYVENIMO DIENA – Redaktorius	1
ŽMOGAUS MĮSLINGUMAS – Alfonsas Grauslys	2
KETURIŲ PASTORIŲ KELIAS Į KATALIKYBĘ – Dr. J. Prunskis	8
KODĖL AŠ PRARADAU TIKĖJIMĄ? – Bruno Markaitis, S. J. 12, 36, 98, 165,	230
TIKROJI LAISVĖ – Redaktorius	33
SAVANORIAI – KŪRĖJAI – K. Petrauskas	34
KONTEMPLIATYVŪS VIENUOLYNAI – A. Grauslys	42, 70, 105
ATSILYGINIMAS – Redaktorius	65
MINTYS KASDIENIAM GYVENIMUI – Dr. J. Prunskis	66
DOVANOS – A. Dominaitė	68
PRISIKĖLIMAS – Redaktorius	97
TILTAS – Aloyzas Baronas	102
MOTINA IR MOTINOS – Redaktorius	129
NEPASAULĖŽIŪRINĖ POLITIKA – A. Tamošaitis, S. J.	130
PASKUTINIS LAIŠKAS PRIEŠ MIRTĮ – Dr. J. Prunskis	134
VIENOS BROLIJOS ISTORIJA – J. Vaišnora, M.I.C.	151
MARIJA PAŠTO ŽENKLUOSE – A. Bernotas	158
PASLĖPTAS DIDVYRIS – Redaktorius	161
KRISTUS IR ŽMONIJA – Juozas Vaišnys, S. J.	162
GYVENIMO PRASMĖS BEIEŠKANT – Dr. J. Prunskis	170
VAKARŲ KULTŪROS KRIZĖ – P. Maldeikis	173, 200, 238
DARBAS IR POILSIS – Redaktorius	193
KONTEMPLIACIJOS BRUOŽAS PASAULIEČIO GYVENIME – A. Grauslys	194
KONVERTITO ENTUZIAZMAS – Dr. J. Prunskis	206
PASAULINĖ PARODA 1958 m.	223
MOKINYS IR MOKYTOJAS – Redaktorius	225
LITUANISTIKOS MOKYKLA – A. Šimaitienė	226
TOLERANCIJA – Vysk. V. Brizgys	228
SPRENDŽIANT GYVENIMO MĮSLĘ – Dr. J. Prunskis	234
FARIZIEJIŠKUMAS – E. Vasyliūnienė	242
DIEVAS IR ŽMOGUS – Redaktorius	257
PASAULIO TAIKA IR MARIJA – Kun. Dr. P. Aleksa	258
Į SVEIKATĄ, SUBRENDEŠ ŽMOGAU! – Dr. J. Adomavičius	260
VIENOS MOTERS KELIAS Į LAIMĘ – Dr. J. Prunskis	263
SOLOVJOVO ASMENS BRUOŽAI – E. Vasyliūnienė	267
BAŽNYČIOS PAVOJAI IR VILTYS – A. Tamošaitis, S. J.	270
ANGELAI PAŠTO ŽENKLUOSE – A. Bernotas	287
VISKAS KEIČIASI – Redaktorius	289

LIBERALIZMAS, LAICIZMAS IR KLERIKALIZMAS – P. Salantas	290
EPISKOPALŲ MINISTERIS TAMPA KATALIKU – Dr. J. Prunskis	296
PSICHOLOGIJOS KELIAI IR KLAIDŽIOJIMAI – P. Maldeikis . 299,	327
RAMYBĖ IR GERA VALIA – Redaktorius	321
ŠV. ANDRIUS BOBOLA – S. Sužiedėlis	322

EILĖRAŠČIAI

ATVERKITE DURIS – Kristina Kuliavaitė	41
MIŠKŲ ŠVENTOVĖJE – J. Augustaitytė - Vaičiūnienė	137
MEDELIO AŠARA – L. Aleksiejūnas	217
PAŠAUKIMAS – Kristina Kuliavaitė	265
PO SĖJOS – J. Augustaitytė - Vaičiūnienė.....	314
KUNIGO METAI – Kristina Kuliavaitė	314
TAU – K. Kuliavaitė	331

PRIE ŠEIMOS ŽIDINIO

ŠEIMOS ATGIMIMO KELIAS – Kun. J. Petrėnas.....	23
LIETUVIŠKOJI ŠEIMA – Stasys Yla	52, 80, 145
ŠEIMOS GYVENIMUI BESIRENGIANT – Kun. J. Petrėnas	58
ŠVIETIMAS IR AUKLĖJIMAS – P. Maldeikis	76
NAUJOJI ŠEIMA – Kun. J. Petrėnas	84
NUSILENKIMAS DIEVO VALIAI MOTERYSTĖJE – Kun. J. Petrėnas .	112
DIEVO IR PRIGIMTIES ĮSTATYMAI MOTERYSTĖJE – Kun. J. Petrėnas .	138
ŠEIMYNINIO GYVENIMO RAIDA – J. Kidykas, S. J.....	176
TĖVAS, MOTINA IR DUKRA – K. Pečkys, S. J.....	181
PSICHOLOGINIS VAIKO BRENDIMAS SVETIMOJE APLINKOJE – Dr. A. Šidlauskaitė	210
ŠEIMA MODERNIZMO SŪKURIUOSE – J. Kidykas, S. J.....	246
NETEISĖTOS ŠEIMOS – Jonas Ūba	276
NESULANKSTYK – NEREIKĖS TIESINTI – Dr. J. Adomavičius.....	303
MEILĖS PRASMĖ SOLOVJOVO KŪRYBOJE – E. Vasyliūnienė	307

JAUNIMO PASLAPTYS

MEILĖ IR ĮSIMYLĖJIMAS – Juozas Vaišnys, S. J.....	18
KUO MAN BŪTI? – A. Tamošaitis, S. J.....	60
AMERIKOS JAUNIMO “GAUJOS” – G. Kijauskas, S. J.....	86
DVIDEŠIMT AŠTUONIŲ VAIKŲ MOTINA – K. Kuliavaitė	92
GYVATĖS NUODAI – J. Vaišnys, S. J.....	117
SAKYTI AR TYLĖTI? – J. Vaišnys, S. J.....	153

KOKIĄ KOLEGIJĄ PASIRINKTI? — A. Kezys, S. J.....	185
BALERINA — K. Kuliavaitė	189
AR MUDVIEM ŽIEDUOTIS? — Redaktorius	215
PAVYZDŽIO JĖGA — J. Vaišnys, S. J.....	254
KAIP TAI — NEGALVOJAME? — K. Trimakas, S. J.....	279
RUDUO IR SUMAIŠYTAS ŽMOGUS — K. Kuliavaitė	312
CHARAKTERIS IR PROFESIJA — A. Kezys, S. J.....	315
JEI MANO JAUNYSTĖ SUGRĮŽTU — E. Vasyliūnienė	332
EPIDEMIJA BRAUNASI MŪSŲ TARPAN — P. Daugintis, S. J.....	335

RŪPIMIEJI KLAUSIMAI

IDEALIOS IR REALIOS SRITIES MORALUS MOMENTAS — Dr. P. Celiešius	25
UŽ KARĄ AR TAIKĄ? — A. Tamošaitis, S. J.....	124
KRIZĖ KOMUNIZME?	127
NEPASAULĖŽIŪRINĖ POLITIKA — A. Gražiūnas	218
BAŽNYČIOS PULSO BESIEKIANT — A. Tamošaitis, S. J.....	250
PASAULĖŽIŪRINĖ POLITIKA — L. Dambriūnas	284
DAR DĖL BAŽNYČIOS PULSO — A. Gražiūnas	339
GAILESTINGUMO MELAS — Jur J. Sten	345
SUKŪNINTA AR PILNA KRIKŠČIONYBĖ? — K. Trimakas, S. J.....	347

IŠ FILMŲ PASAULIO

THE TEN COMMANDMENTS, THE GIANT, LUST FOR LIFE —	B. Markaitis, S. J.	30
LA STRADA, BABY DOLL — B. Markaitis, S. J.....		64
“LEGION OF DECENCY”, ANASTASIA, THE BRAVE ONE —	B. Markaitis, S. J.	95
HOLLYWOODO MORALINĖ PAŽANGA — J. Vaišnys, S. J.....		159
FUNNY FACE, THE SPIRIT OF ST. LOUIS, OEDIPUS REX, BOY ON A DOLPHIN, HEAVEN KNOWS, MR. ALLISON — V. Vaišnys, S. J.....		191
DU UŽSIENIETIŠKI FILMAI, MEN IN WAR — J. Vaišnys, S. J.....		224
THE PRINCE AND THE SHOWGIRL, THE LITTLE HUT — B. Markaitis, S. J.		256
BAND OF ANGELS, RUN OF THE ARROW, LOVE IN THE AFTERNOON —	B. Markaitis, S. J.	288
ANTIKOMUNISTINĖ PROPAGANDA? UŽSIENIETIŠKI FILMAI —	J. Vaišnys, S. J.	320
POPIEŽIUS APIE FILMUS — J. Vaišnys, S. J.....		348

“Laiškai Lietuviams” leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesi, išskyrus liepos-rugpiūčio dvi mėnesinį. Redaguoja T. Juozas Vaišnys, S. J. Adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois, USA.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" Redakcija ir Administracija nuoširdžiai sveikina visus Skaitytojus, Bendradarbius ir Rėmėjus Šv. Kalėdų ir Naujųjų Metų proga! Visiems dėkojame už visokeriopą paramą ir prašome toliau bendradarbiauti.

Labai prašome visus, sugebančius raštu išreikšti naudingas ir įdomias mintis, atsiųsti mums straipsnių bei eilėraščių įvairiomis jūsų pačių pasirinktomis temomis, kurios tik derinasi su mūsų žurnalo pobūdžiu. Bendradarbiams moka ir mažus honorarus (didesnių dar kol kas negalime). Už vieną mašinėle rašytą straipsnio puslapį mokame vieną dolerį, o už eilėraščio eilutę – 10 centų. Ilgi straipsniai nepageidaujami, todėl daugiau penkių dolerių už straipsnį nemokame, nors jo mašinėle rašytų puslapių skaičius būtų ir didesnis už penkis. Žinoma, už ypatingai gerus straipsnius gali būti duodami ir ypatingi honorarai.

Administracija labai nuoširdžiai prašo visus skaitytojus laiku atsiųsti prenumeratos mokesčių. Šioje srityje skaitytojų neprisirengimas yra tiesiog nesuprantamas, kartais visai nereaguojama net į antrą ar trečią paraginimą. Visa tai mums sukelia sunkių problemų ir kartais net pagalvojame apie žurnalo uždarymą. Nuo šio žingsnio mus sulaiko tik nuolatiniai skaitytojų laišakai, kuriuose išreiškiamas didelis pasitenkinimas "Laiškais Lietuviams".

Nors "Laiškai Lietuviams" skaitytojų skaičiumi, tur būt pralenkia visus kitus lietuviškus žurnalus, bet vis tiek, žinant, kiek lietuvių laisvose šalyse gyvena, šis skaičius galėtų būti daug kartų didesnis. Todėl būtume be galo dėkingi tiems skaitytojams, kurie imtųsi ir platinimo darbo, paragindami bent savo pažįstamus šį žurnalą užsiprenumeruoti.

* * * * *

Šis "Laiškų Lietuviams" numeris yra skirtas paminėti neseniai Čikagoje atidarytai Čiurlionio meno galerijai, todėl ir iliustracijos yra paimtos iš toje galerijoje dalyvaujančių menininkų kūrinių. Galerija yra atidaryta "Jaunimo Centre", kur veikia ir Aukštesnioji Lituanistikos Mokykla. Visas "Jaunimo Centro" salės yra nuolat užimtos įvairių kultūrinių parengimų ir lietuviškų organizacijų susirinkimų. Dar reikia daug lėšų galutiniam šių namų ir koplyčios įrengimui.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Elena Tumienė. KARALIAI IR ŠVENTIEJI. Eilės. Dviejų spalvų viršelio aplanką ir skyrių vinjetes piešė dail. Ada Korsakaitė. Išleido "Lietuvių Dienos", 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, California. 80 psl., kaina \$2.50.

Su šiuo poezijos rinkiniu į mūsų literatūrą ateina naujas poetinis talentas. Elenos Tumienės eilėraščių tematika yra artima kiekvienam lietuviui. Ji yra išaugusi iš mūsų istorijos, tradicijų ir šviesių tautos momentų.

Tumienės eilėraščiai savo forma yra moderniški, tačiau tas modernizmas yra saikingas; stilius išdabintas poetinėmis originaliomis puošmenomis ir gražiais vaizdais.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" komplektai. Administracijoje galima gauti gražiai įrištų "Laiškų Lietuviams" komplektų, pradant 1950 metais. Vienerių metų komplekto kaina \$4.

Taip pat Administracijoje dar galima gauti T. B. Markaičio, S. J. "Širdies gelmė", T. V. Gutausko, S. J. "Kas žiūri ir nemato", T. H. Schilgen, S. J. "Tu ir ji", Sonės Pipiraitės - Tomarienės "Saulės vestuvės", o taip pat įvairių maldaknygių vaikams, jaunimui ir suaugusiems.

